

DOLENJSKI LIST

Glasiilo Socialistične zveze delovnega ljudstva okraja Novo mesto

Lastnik in izdajatelj: Okrajni odbor SZDL Novo mesto. — Izhaja vsak petek. — Posamezna številka 10 din. — Letna naročnina 480 din, polletna 240 din, četrtletna 120 din; plačljiva je vnaprej. Za inozemstvo 900 din oz. 3 ameriške dolarje. — Tekoči račun pri Komunalni banki v Novem mestu, št. 60-KB-16-2-24

Štev. 15 (318)

Leto VII.

NOVO MESTO, 13. APRILA 1956

Urejuje uredniški odbor Odgovorni urednik Tone Gošnik Naslov uredništva in uprave: Novo mesto, Cesta komandanta Staneta 25 Poštni predal: Novo mesto 83. Telefon uredništva in uprave št. 127. Rokopisov ne vračamo. Tiska Ciasopisno-saloziška podjetje »Slov. poročevalce« v Ljubljani. Za tisk odgovarja Franc Plevel.

Del povečanega dohodka iz kmetijstva bo usmerjen v sklade za pospeševanje kmetijske proizvodnje

Ko smo pred tedni pisali o novih načelih za pravilno obdavčitev v kmetijstvu, smo poudarili, da so vse nove doklade in takse namenjene izključno za »pospeševanje kmetijstva«. Kar bodo zagotovili sedanjim in novim kmetom, zlasti pa občinam, skladi. Medtem smo povprašali na okrajnem ljudskem odboru v Novem mestu, kolikor previdno letošnji družbeni plan okraja dohodkov iz novih taks. Ker se posebno na vaseh o novih davkih prav dolgo velika govori, bo nemara prav, da vemo, v kakšni glavni misli o obveznostih in novih skladih, hkrati pa pogledamo, koliko tega denarja se bo zbralo letos v našem okraju in kako ga bomo porabili.

V zadnjem času je bilo vedno znova poudarjeno, da so vsi napor usmerjeni k pospeševanju kmetijstva. Doseči je treba, da se posamezni kmetijski proizvajalci, ki so združeni v splošnih kmetijskih združenjih, pa tudi občine in okraji kot celote, lotijo tega odgovornega dela. Ko ga bomo izvrševali, bo seveda treba uresničiti vrsto sprememb v naši gospodarski politiki, ki morajo pripeljati do ustavitve trga, s tem pa do mnogo bolj zdravljivega položaja za gospodarjenje in za nadaljnjo krepitve države, kakor je pred kratkim pisal v »Naši skupnosti« Dobrovojo Radovljica. Ustavitve trga je eno izmed vodilnih načel letošnjega zveznega družbenega plana; zagotoviti nam mora ustavitve cen, z njo pa tudi zažene cen, kar bo spet omogočilo, da se bodo kmetije, občine in okraji začeli bolj stalno in načrtno zanimati za pospeševanje kmetijske proizvodnje.

V to so usmerjeni tudi zahtevne baze sprejeti gospodarski ukrepi. Znano je, da bo skupnost umerjala del povečanega dohodka kmetijskih proizvajalcev, (ki izvirajo predvsem iz zvišanja cen, večjo manj pa iz povečanja proizvodnje) v delovne sklade, ki bodo služili za pospeševanje kmetijske proizvodnje. V zvezi tem merilu se povečujejo obveznosti kmetov do skupnosti od 31 na 43 milijard dinarjev, medtem ko bo skupnost dala letos za kmetijstvo v raznih obli-

bilo osnova za pošteno in pravilno obdavčitev posameznika. Da nam podatke o površini zemlje in vrstah pridelkov, nič pa ne pove o sredstvih, s katerimi nekdo dela. Poglejmo primer:

Cestna taksa na vozove in taksa na motorna vozila

V našem okraju je nad 500 km okrajnih cest in lepo število kilometrov republiških cest. Vsa okrajna leta gre za vzdrževanje okrajnih cest nad 50 milijonov dinarjev, ki jih je morala prispevati skupnost iz svojih dohodkov. Del stroškov bodo poslej morali prispevati tudi kmetijski cestni kmetje za vozove, podjetja (državna, zadruga in

privatna) pa za svoje avtomobile, motorje in ostala vozila. Predvideno je, da bo pobrane cestne takse na vozove približno 32 milijonov, takse na motorna vozila po dobrih 11 milijonov.

Kako bodo ta sredstva razdeljena? Od cestne takse na vozove bo šlo v okrajni sklad 70 odstotkov za okrajne ceste, v občinski cestni sklad pa 30%, za ceste IV. reda. Predvideno je, da bodo letos imele občine v svojih skladih za ceste približno 10 milijonov dinarjev. — Taksa na motorna vozila se bo stekala v republiški sklad, ki mora vzdrževati najdaljšee ceste tudi v našem okraju.

»Za zaščito živine bom pa vedno prispevali«

Tako nam pove vsak zaveden živinorej, ki zna ceniti pomoč in usluge dobro organizirane veterinarske službe. Priznati ji treba, da je ljudska oblast v zadnjih letih krepko utrdila veterinarstvo na Dolenjskem. Letno gre za veterinarska zdravila, cepiva in ostala zaščitna sredstva nad 6 milijonov dinarjev.

za veterinarsko bolnico in osemenjevalnico pa je bilo doslej porabljenih 20 milijonov dinarjev, medtem ko bo potrebnih za njeno dograditev in popolno opremo še dobrih 35 milijonov din. Vsekakor ogromna sredstva, ki so v celoti namenjena dvigju živinoreje na Dolenjskem.

Del teh sredstev naj razumljivo doprinese tudi tisti, ki ima od dobre veterinarske službe največ koristi — naš kmet. Letos naj bi dobil okrajni veterinarski sklad iz takse na živino in pse 7 milijonov 200.000 din. Kdor ima več živine, bo prispeval v sklad seveda nekaj več kakor tisti, ki redi morda rep ali dva v hlevu. Mar ni pošteno, da pri tem ni podlaga za prispevek katastrof, temveč da jansko stanje kmetovih osnovnih sredstev? Odgovor ni težak, posebno če, če pomislimo, da bo znaten del potrebnih sredstev za zdravstveno zaščito živali že vedno prispevala tudi skupnost iz svojih ostalih sredstev. Taksa na živino in pse ostane torej v celoti v okraju in se sme porabiti samo za potrebe veterinarskega sklada.

Kam s kmetijskimi stroji?

Po naših vaseh je vedno električnih mlinov, mlatilnic in drugih večjih strojev v rokah posameznih kmetov, ki uporabljajo ta osnovna sredstva zase morda enkrat, dvakrat na leto, sicer pa jih posojijo manjšim kmetom in v raznih oblikih služijo denar. Tudi na Dolenjskem imajo ponekod kmetje traktorje, kar jim omogoča, da črpa dohodek iz družbenega dela, pri čemer so dobili še celo popust za nakup teh strojev. Socialistični razvoj vasi pa zahteva (Nadaljevanje na 2. strani)

»Dragi Boris! Tvoj neugasljivi plamen revolucionarja in rodoljuba, ki si ga znal z vso silo vsajati v srca in misli svojih mlajših tovarišev in borcev med osvobodilno vojno in v času edinstvenega dela na najobutljivejšem področju in v dobi graditve socializma, bo z vso močjo plametil tudi po tvoji prezgodnji, tragični smrti v srehi sedanjih in bodočih pokolenj...« Tako se je poslovil tovariš Tito 15. aprila 1953 v imenu vseh jugoslovanskih narodov pred grobnico narodnih herojev v Ljubljani od junaka revolucije in socialističnega dela — tovariša BORISA KIDRIČA. Predvčerajšnjim so potekala tri leta, ko je omahnil sredi dela. Njegova beseda pa je še vedno živa med nami; kot človek, komunist, borec, graditelj in tovariš nam kaže pot nenčne usvajalnosti. O večini njegove misli prepričljivo govore spomeniki socialistične rasti; naš ekonomski napredek, čedalje popolnejše delavsko in družbeno upravljanje in ves naš družbeni razvoj.

»Brigade so nas prekalile«

Z mladinskega zborovanja v Črnomlju ob odkritju spominske plošče delovnim brigadam, ki so zgradile prago Otovac-Bubnari

Več kakor tisoč mladincev in mladinc se je zbralo v nedeljo zjutraj v Črnomlju, kjer so na poslopju železniške postaje slovesno odkrili spominsko ploščo, posvečeno vsem tistim postrvovalnim graditeljem, ki so pred 10 leti v mladinskih delovnih brigadah »Franca Rozmarna - Staneta«, »Toma Vidmarja - Luke« in »Semila Staneta - Dakija« v rekordnem času zgradili 19 in pol kilometra železniške proge Otovac-Bubnari in povežali Belo krajino z ostalo Slovenijo in sosedno hrvaško republiko. Iz Novega mesta je prišla mladina s posebnim vlakom, ki slovesnosti pa se je zbralo tudi precej nekdanih brigadirjev, predstavnikov oblasti in organizacij. Slavje je začel predsednik obč. komiteja LMS Črnomelj Franc Kovačar in pozdravil med ostalimi tovariši predstavnika CK LMS Francka Metlika, zveznega ljudskega poslanca Avgusta Jazbinskega, sekretarja okr. odbora SZDL Mar. Juna Zupca, podpredsednika OLO Nika Belopavličiča, predsednika OB LO Črnomelj Janeza Zupca, predstavnika JLA, inž. Funkta iz Ljubljane, Tometa Rolha iz Novega mesta, člana CK LMS in nekdanjega komisarja mladinskih delovnih brigad v Beli krajini Jožeta Legana, kakor vse ostale predstavnike oblasti, organizacij, predvsem pa zbrano mladino. Gozba je odigrala državno himno, po pozdravi pa je govoril zbrani množici Milan Peruci, nekdanji sekretar okrož. komiteja SKOJ. — Oživel je spomin na čas pred desetimi leti, ko je mladina novo-meškega in ljubljanskega okrožja sklenila, da bo zgradila poročeno prago Otovac-Bubnari. 3. julija 1946 so začele delati tri mlad-

ske delovne brigade, da bi se vsaj deloma oddolžile hrabrenu ljudstvu Bele krajine za njegovo zvestost, požrtvovalnost in junastvo. Za prvi dan je polovica brigade »Zgraditi belokranjsko prago čimprej in s čim manjšimi stroški. To je bila osnovna zamisel tehničnega vodstva del, da to je neprestano mislil štab delovnih brigad, to je bil neposredni cilj slehernega izmed 600 mladincev in mladink, ki so gradili prago! Je dejal tov. Peruci in nazorno opisal, kako požrtvovalno je mladina s skromnimi tehničnimi sredstvi, a z izrednim delovnim junaštvom, požrtvovalnostjo in prenapetostjo, z velikimi ovirami gradila prago. V treh brigadah je bila pretežno slabotnejša mladina, ker so mnoge mladičine odšli na prago Brčko-Banoviči — in vendar je njena delovna vnanost presegla vsa pričakovanja tehničnega vodstva. Za prvi dan je polovica brigade »Franca Rozmarna - Staneta« opravila pod nadzorkom pri Otovcu očiščevalna dela, za katera je tehnično vodstvo določilo železniške predvodele 6 dni, brigadirji pa so bili z njimi gotovi v enem dnevu.

Delovni poler mladine je narasel iz človeka v dan, norme so padale druga za drugo. Ne vročina, ki je hitro poletje silno priiskala, ne pomankanje tehničnih sredstev za delo, nič ni zaviralo junastva mladih brigadirjev. Ko je bil dograjen 14. kilometer, proge, je okoli 100 brigadirjev odšlo domov zaradi železniških izpitov, nad 90 na prago Brčko-Banoviči, nekaj pa iz opraviljivih razlogov tudi domov. Ostalih 400 brigadirjev je dvignilo delovno storilnost in že po nekaj dnevih so namesto 70 metrov položili po 300 metrov proge na dan! Mnogi brigadirji so presegali norme tudi za 700 odstotkov in svemo, je vsak dan potrjevala besede tov. Tita, ko je na III. kongresu ljudske mladine v Zagrebu dejal:

»NARODOM, KI IMAJO TAKO MLADINO, SE NI TREBA BATI PRIHODNOSTI!«

Težko je naštetu junastva brigad in posameznikov, je nadaljeval tovariš Peruci, saj je dal siherini vse svoje moči, da bi praga čimprej stekla.

Praga pa ni bila važna samo za naše obnavljajoče se gospodarstvo. Ne na njej so se, kakor povsod po naši domovini, kovali novi ljudje, ki so delo z ljublili in imeli do njega bistveno drugačne odnose kot nekdanji. V brigadirjih je rasel nov, socialistični patriotizem.

V dveh mesecih so brigade prosto zgradile, pri čemer so opravili brigadirji nad 184.000 delovnih ur, založili, razložili, prenesli, razložili 19.000 delovnih ur, položili in prečistili 17.500 m

Ob obisku muzejskih delavcev in uslužbencev Slovenije

V soboto 14. in nedeljo 15. t. m. bosta Novo mesto in Dolenjska še tretjič v razmeroma kratkem razdobju imela v svoji sredi muzejske in konservatorske delavce in uslužbence iz vse Slovenije. To pot se bodo zbrali v našem mestu ob rednem letnem občnem zboru Društva muzealcev in konservatorjev, ki bo v soboto 14. t. m. ob 10. uri v Domu ljudske prosvete. Običajni društveni je, da svoje občne zore ali plenarne seje širšega obzora opravljajo v raznih pokrajinskih središčih Slovenije in s tem omogoči čim širšemu krogu muzejskih delavcev neposredno poznanje posameznih, zlasti pedagoških muzejskih ustanov, obenem pa nudi priliko tudi zainteresiranimu prebivalstvu, organom ljudske oblasti in forumom kraja in pokrajine, da se neposredno seznanijo s problematiko muzejstva in konservatorstva ter spomeniškega varstva sploh in dotičnega kraja in pokrajine še posebej. Zato so tako zborovanja v raznih predelih naše ožje domovine potrebna in koristna in ne gre gledati v njih samo prilike za bolj ali manj uspele skupinske izlete, čeprav seveda ni mogoče zanikati koristi, ki jo imajo po eni plati zborovalci ob spoznavanju morda še nepoznatih predelov naše zemlje, po drugi pa tudi kraj in pokrajina, ki s tem pridobita morda nove prijatelje in poznavalce naših vrednot in lepote.

Ze v avgustu l. 1955 je obiskalo naše kraje večje število predvsem onih muzealcev iz vse Jugoslavije, ki so nameščeni v muzejih in muzejskih oddelkih narodnoosvobodilnega boja in socialistične revolucije ter izgradnje. Takrat so

po zborovanju, ki je bilo v Ljubljani, obiskali poleg Gorenjske in Primorske tudi naš Dužemberk, baze na Rogu, Belo krajino in Novo mesto, kjer je bila deležna njihove posebne pozornosti in priznanja ureditev spomeniškega prostora na Vratih. Istega leta v oktobru so na svoji celotni pot poti po Sloveniji obiskali Kostanjevico, Otočec in Novo mesto muzejski in konservatorski strokovnjaki iz vse Jugoslavije, ki so se jim kot gostje priključili predsednik dunajskega Spomeniškega urada dr. Otto Demus ter konservatorja dr. Frodl iz Dunaja in dr. Hartwagner iz Celovca, iz Benetk pa je prišel znani arh. Fernando Forlatti, ki si je pridobil evropsko ime s svojimi konservatorskimi posegi pri obnovi po bombardiranju skoraj uničene znamenite trevisanske palače dei Trecento in ki je odločno sodeloval pri restavraciji jugoslovanskega kulturnega spomenika evropske veljave, Sofijine katedrale v Ohridu. Posebej arh. Forlatti so Kostanjevica, Otočec in Novo mesto po svoji pri-

rodni mikavnosti in arhitekturnih vrednotah tako ostali v spominu, da se v svojih dopisih prijatelju arh. M. Muliču redno zanima tudi za usodo nadaljevanja spomeniškovarstvenih in konservatorskih del na naših dolenjskih kulturnozgodovinskih spomenikih.

Ko udeležencem občnega zbora Društva muzealcev in konservatorjev Slovenije ob njihovem obisku Dolenjski in Novemu mestu izročamo tople pozdrave, želimo, da bi njihovo zborovanje ne bilo samo običajno vsakoletno polaganje obračuna o delu države, ampak da bi pomenilo tudi korak naprej v skupnih naporih za ohranitev naših dolenjskih kulturnih in zgodovinskih vrednot in v naši javnosti še bolj poglobilo razumevanje za delo, vrednot in pomembnost naših muzejskih ustanov!

Udeležencem občnega zbora pa še posebej želimo, da bi jim bilo bivanje v našem mestu prijetno in da bi jim nedeljski izlet po Krški in Mirni dolini ostal v najlepšem spominu!

Jutri zvečer ob 19. uri bo v veži poslopja Studijske knjižnice v Novem mestu odkril spominski Jarcu njegov najbližji prijatelj, kip pesniku-partizanu Miranu akademik in slikar Božidar Janka. — Novomeščani, počastimo spomin v partizanih padlega umetnika z udeležbo pri odkritju njegovega spomenika!

Nocoj nastopijo novomeški osmošolci

Nocoj ob 20. uri nastopijo na odru Doma ljudske prosvete novomeški osmošolci s komedijo V. Kataljeva »Milijon težav«. Delo je režiral prof. Bogdan Bortič; dijaki vabijo k prisreditvi vse Novomeščane.

Koprčani v Novem mestu

V četrtek, 19. in v petek 20. aprila bo gostovalo v Novem mestu gledališče Slovenskega Primorja iz Koprca. Na prvi obisk Koprčanov opozarjamo vse naše bralce; spored nastopov bo objavljen te dni z lepaki.

Pozdrav vsem tovarišem železničarjem ob letošnjem Dnevu železničarjev! Hvala za vašo skrb in odgovorno delo v transportu, važnem sestavnem delu našega gospodarstva!

VREME

ZA ČAS OD 13. DO 22. APRILA V splošnem bo prevladovalo lepo in suho oz. toplo pomladansko vreme. V drugi polovici tega tedna, prve in zadnje dni prihodnjega tedna krajevne plohe oz. nevihte. (Napovedi prireditelji V. M.)

VEČ STIKOV MED ORGANI UPRAVLJANJA IN ČLANI ZBORA PROIZVAJALCEV

Na vprašanje, kaj sodi o pripravi in volitvah delavskih svetov in o daljnji rasti vloge organov delavskega samoupravljanja pri nas, je zvezni ljudski poslanec Avgust Jasbinšek odgovoril:

»V tej razmeri kratki dobi so delavski svetovi napravili velik korak. Pridobili so si mnogo političnih izkušenj, spoznali metode družbenega upravljanja in z delom dokazali pravilnost smeri našega družbenega razvoja. To velja na splošno. Priprave na volitve novih delavskih svetov in izbira kandidatov za ta organ pa so najboljše tribuna za obravnavo ne samo dobrih primerov dosedanjega upravljanja, pač pa predvsem za pretrg vseh negativnih pojavov, z namenom, da se ti zmanjšajo in odpravijo. Tudi pri sedanjih pripravah na volitvah delavskih svetov opazujemo to, kar smo že večkrat ugotovili: tam, kjer je delavski svet že doslej v resnici vodil podjetje, reševal vsa tarfina vprašanja in tehnično zaščito dela, skrbel za strokovni dvig članov kolektiva ter za večanje proizvodnje, tam so volilni sestanki res postali obratna dosedanjega dela. Take organe delavskega samoupravljanja imajo rudniki Kanizarica, NOVOTRKS, Zelenica in še nekatera druga podjetja.

Na kolektivno pravilno poučen, je potrebno, da mu delavski svet predloži celotno problematiko podjetja in ne samo ob koncu leta, da tako čimveč ljudi spozna vprašanja glede upravljanja podjetja. Za zadeve, ki se neposredno tičejo vseh, je v kolektivih vedno dovolj zanimanja.

Razumljivo je, da vsi želimo, naj bi prišli v organe delavskega samoupravljanja res najbolj sposobni in razgledani člani kolektiva in tudi, ki so v celoti odvisni od podjetja oziroma zaslужba v podjetju. V delavskih svetih želimo imeti najboljše kader proizvajalcev, takih, ki se bodo znali dosledno boriti za zviševanje proizvodnje in znižanje stroškov. Pri tem ne smemo pozabiti na mladino in žene, ki so doslej dokazali z delom, da so vredni, da pridejo na tako mesto.

Menim, da je bilo doslej premalo stikov med organi delavskega samoupravljanja in člani zborov proizvajalcev; slednji so premalo obiskovali kolektive. Prav ti pa so dolžni pomagati pri tolačenju številnih vprašanj naše ekonomike med kolektivi, ki so jih izvolili. Dolžni so utrjevati družbeno upravljanje in odpravljati napake. Delavsko upravljanje ni samo stvar organov delavskega samoupravljanja, to je naloga nas vseh. Navzile začeti delavsko upravljanje napravi glede vodenja podjetij veličinski korak in v celoti opravi svoj obdobj. Ob pravilni izbiri kadra in skupni pomoči bomo na doseženih uspehih lahko poglajali delavsko samoupravljanje, to veliko pridobitev naše socialistične graditve.

Četrtošolci in izbira poklica

Oporoka padlih tovarišev

Šola za sanitarno tehniko

Ta šola je v Ljubljani in ima svoj internat. Na njej se usposobijo dijaki za sanitarno tehniko, ki se lahko zaposlijo v zdravstvenih domovih okrajev, v sanitarno-higienski službi kot pomočniki sanitarnih inšpektorjev v epidemiološki službi, v zdravstveni statistiki in na oddelkih higienskih zavodov kot pomočniki načelnikov.

Sanitarni tehnik mora biti fizično krepak, ker je njegova služba večinoma terenska. Poklicnih bolezni ni. Zenske se v to šolo ne sprejemajo, ker je zaposlitev predvsem terenska.

Možnosti za zaposlitev so zelo velike, ker je ta poklic šele v razvoju. Na šoli je poudarek na naslednjih predmetih: higiena, epidemiologija, sanitarna tehnika, tehnologija, organizacija zdravstvene službe, zdravstvena zakonodaja, statistika in asanacija.

Za sprejem na šolo je potreben sprejemni izpit iz slovenščine, matematike in fizike.

Sanitarni tehnik se lahko vpiše na medicinsko fakulteto.

Šola za medicinske sestre

Šola za medicinske sestre sta v Mariboru in Celju. Vsaka ima svoj internat.

Medicinska sestra (zdravstvena pomočnica) se lahko zaposli v vseh zavodih preventivne in kurativne zdravstvene službe, v socialno-zdravstvenih zavodih in prosvetno-znanstvenih ustanovah. Po opravljenem diplomskem izpitu in po nekaj letih prakse se lahko specializira za instrumentarko, dietetiko, za porodniško službo, terensko dispanzersko službo, za strokovno inštruktorko na medicinskih šolah itd.

Medicinska sestra mora imeti spretno roko, dar za opazovanje, biti mora poštena, vestna, vztrajna in poštena ter zdrava.

Potreba po tem kadru je v Sloveniji in ostalih republikah zelo velika.

Za sprejem je potrebna starost 18 let in sprejemni izpit iz slovenščine, matematike in prirodopisa.

Medicinska sestra se lahko vpiše na medicinsko fakulteto.

Učiteljica

Učiteljica se v Novem mestu, Ljubljani, Celju, Mariboru, Tolminu in Kopru.

Učiteljica usposablja učence za učitelje, ki poučujejo na osnovnih šolah vse predmete. V primeru potrebe poučujejo učitelji posamezne predmete tudi v višjih razredih osemletke in nižjih razredih gimnazije. Učiteljci so zaposleni tudi na vajeških šolah in na šolah s praktičnim poukom, kjer poučujejo splošne predmete. Učiteljci se lahko zaposlijo tudi v internatih in vrtcih kot vzgojitelji.

Internatih in vrtcih kot vzgojitelji.

Učitelj mora imeti sposobnost in nagnjenost za vzgojitelja. Izbira učitelja mora biti temeljito in temeljito, da se izloči vsa slabota, da se izloči vsa slabota, da se izloči vsa slabota.

Učitelj mora biti telesno odprt in mora imeti zdrav živčni sistem. Preobčutljiv učitelj težko opravi svoje dolžnosti.

V učiteljskem poklicu zelo primanjkuje moških. Možnosti zaposlitve so ugodne.

Za sprejem je potreben sprejemni izpit iz slovenščine, matematike in petja ter zdravniški pregled.

Učitelj se lahko vpiše na višjo pedagoško šolo, ki traja za redne študente dve leti, za izredne pa tri.

Srednja vzgojiteljska šola

Ta šola, ki je štiriletna, je v Ljubljani, kjer ima internat.

Šola vzgaja vzgojitelja za otroške vrste, otroške domove in podobno.

Vzgojiteljica mora imeti iste lastnosti kot učiteljica, poleg tega pa še posebno veselje za delo s predšolskimi otroki.

lastnosti kot učiteljica, poleg tega pa še posebno veselje za delo s predšolskimi otroki.

Pogoji za sprejem so isti kot za učitelja šče.

Absolventke se lahko vpišejo na prirodoslovno-matematično-filozofsko fakulteto, oddelke za pedagogiko in psihologijo.

Srednja glasbena šola

Srednji glasbeni šoli sta v Ljubljani in Mariboru.

Na teh šolah se učenci usposobijo za strokovne učitelje petja na glasbenih šolah in gimnazijah. Poleg tega se lahko usposobijo za igranje raznih instrumentov. Zaposlijo se lahko kot pedagogi v šolah, kot glasbeniki v orkestrih, operi itd. Možnosti zaposlitve so ugodne. Za sprejem je potreben sprejemni izpit iz glasbe.

Na šoli so sledeči oddelki: teoretsko-učiteljski, za petje, za klavir in harfo, za godala (violino, violo, violončelo, kontrabas), za pihala, trobila in tolkala (flavto, obo, klarinet, fagot, rog, trobento in pozavno). Absolventi se lahko vpišejo na Akademijo za glasbo.

Na področju občine Črnomelj je še 164 otrok padlih borcev in žrtve fašističnega nasilja. V to število so všteti otroci in mladinci do 18 let starosti, pa tudi tisti, ki so stari že nad 18 let, a so še v uku oziroma šolajo. Razen 18 otrok, ki se nahajajo doma na kmetijah, so vsi ostali v raznih šolah po vsej Sloveniji ali se pa uče obrti. Vsi otroci in mladinci, ki se šola ali je v uku, dobivajo štipendijo od OLO Novo mesto oziroma Oblo Črnomelj v znesku od 2.000 do 6.000 dinarjev. Z dodeljevanjem štipendije je bila v preteklem letu omogočena prav vsakemu otroku vključitev v šolo oziroma učenje obrti.

Bivši okrajni odbor ZB v Črnomlju ter Oblo v Črnomlju sta pregledala učne uspehe vsakega posameznega dijaka oziroma učenca. Kjer so polletni šolski uspehi negativni, sta sklenila, da je potrebno ugotoviti vse vzroke, ki otežujejo redno šolanje otrok. Po posameznih šolah bodo zadolženi učitelji in profesorji, ki bodo spremljali uspehe teh otrok.

Tudi letos bo več otrok zaključilo osemletno šolsko obveznost. V primerih, kjer otroci zaradi slabe nadarjenosti nimajo pogojev za nadaljnji študij, bodo poskrbeli za vključitev teh otrok v uk za razne obrtne poklice. Občinski odbor ZB in školski organ bosta že sedaj izvedla anketo po vseh šolah, tako da bosta pravočasno razpolagala s potrebnimi podatki.

Lani je večina otrok in mladince padlih borcev letovala v raznih kolonijah: v Avstriji, v Romuniji, v Tolminu itd. Organi bivšega OLO Črnomelj ter ZB Črnomelj pa so v mnogih primerih našli na nerazumevanje roditeljev, ki so se branili dati otroka v kolonijo, ker bi s tem izgubili delovno silo na svojih kmetijah. Tudi letos bo občinski odbor ZB skupaj z Oblo poslali v okviru razpoložljivih finančnih sredstev socialno in zdravstveno ogrožene otroke v ustrezne kolonije.

Na splošno je svet za varstvo matere in otroka ugotovil, da se v črnomeljski občini posveča glavna skrb otrokom in mladini padlih borcev in žrtve fašizma. Veliko zaslug za to ima tudi podpredsednik Okrajnega odbora ZB Novo mesto KOŠIR France, ki se vneto bori, da izpolnjuje oporoke padlih borcev s tem, da kot predstavnik družbe skrbi za napredek njihovih otrok.

2. Romanič

Mr.

BESEDA O POLITIČNI BREZBRIŽNOSTI

Na neki seji sveta za letošnje OLO Novo mesto so govorili o posameznih prosvetnih delavcih, ki živijo in delajo odrganih ob obolice in razmer, v katerih opravljajo svoj poklic. Zanimajo se samo za strokovno plat svoje službe, vse ostalo, se pravi družbeno dogajanje jih ne zanima. O takih posameznikih smo slišali tudi na občinski konferenci SZDL v Novem mestu, na seštevkih osebnih organizacij pa člani českokrat s pritom pokažemo na take ljudi. Med njimi se najdejo tudi taki, ki prejemajo pomoč družbe, ne pokažejo pa se na nobenem javnem sestanku ali zboru volivcev, trdovratno odlašajo vsako članstvo v tej ali oni družbeni organizaciji, če pa se že kdaj »zvržejo«, pa svojimi otroki branijo sodelovanje v mladinskih organizacijah.

O tej politični, oziroma družbeni brezbrzičnosti je treba pogovoriti resno besedo. Provo morajo postaviti vprašanje, ali je kdo pri nas, torej ti družbi, ki gradi socializem, lahko samo strokovnjak, ne da bi se hkrati zanimala tudi izredno pestra družbeno problematika? Lahko trdimo, da je sama strokovnost premalo. Zlasti je to premalo, ko se družbeno upravljanje širi, zajema čedalje večji krog državljanov ter jih vključuje v aktivno delo pri reševanju družbenih nalog. Pri nas se trudimo reševati družbeno vprašanje v okviru zakonitosti, vendar pa čimbolj žrtvovalimo in v prid večine, to je v prid družbi. Kako naj strokovnjak rešuje te naloge, če družbene problematike ne pozna, ker se zanj ne zanimajo?

Nikjer na svetu ni pravice brez dolžnosti, zato jih tudi pri nas ne more biti. Je pa tako, da marsikdo dobro pozna pravice, dolžnosti pa ne. Naša ustava in zakoni zagotavljajo enakopravne pravice vsem državljanom, ki jim niso izrecno omejene. Pravica pa sama po sebi nima tudi dolžnosti. In kaj je bolj naravnega, kot da se vsak, ki uživa pravice, katere mu je dala družba, zanimala za probleme te družbe, zanima, kaj družba dobi sredstva, s katerimi ga podpira, kdo je ustvaril pogoje za uživanje take ali drugačne ugodnosti in napredka, ali se družbena sredstva v razne namene pravilno trošijo, in podobno.

Vem, da mi bo kdo od takih ljudi ugovarjal, če: saj imam rad naše politično in državno vodstvo, z nastankom sem se seznanil iz literature, sem član tega in tega društva, politika me ni nikoli ni zanimala. Svojo službo opravljam vestno, kaj hočete je več?

Vse to je za člana družbe, ki gradi socializem, mnogo premalo! Zlasti je to premalo za človeka, ki opravlja tako ali drugačno delo v tej družbeni skupnosti. Kako naj človek na skupnem položaju ali delovnem mestu pravilno tolači naše pestre družbene probleme, če jih ne pozna, ker jih pod krinko politične nezainteresiranosti neče poznati? Kako naj nekdo vzgaja mladino v naprednem socialističnem duhu, če se pri svojem delu zapira v ožek krog strokovnosti in nezanimanja za vse ostalo, kar pa je za pravilno vzgojo najmanj toliko, če ne še bolj važno, kot sama strokovnost. Iz vrst takih navidezno »brezbrzičev« pa je navadno tudi največ gojdnjama in praznega kritike naših družbenih pojavov.

Sodim, da je povsem pravilen zaključek nekaterih organizacij SZDL, da se je treba za take »napolitike« ljudi pozanimati in se s njimi pogovoriti. Pogovoriti se o tem, zakaj si tako nejevoljo plačujejo skromno članarino za tako množično organizacijo kot je naša SZDL, naslednja slavna Osvobodilne fronte, oziroma zakaj nečijo biti člani te organizacije.

A. S.

Dopisujte
v Dolenjski list

Za dvig kmetijstva

(Nadaljevanje s 1. strani)

Na, da dajemo kmetom taka osnovna sredstva v izkoničanju preko družbenih skladov. Strojni odesk vsake kmetijske zadruge naj bi zbral čimveč strojev, s katerimi bo pomagano vsem kmetom v vasi in kraju, ne pa le posameznikom. Gre za načrtno uporabljanje teh strojev in za odpravo odvisnosti manjših kmetov od večjih. Tako na kmetijske stroje bo zbranih letos v okraju 2.100.000 din, od česar bo šlo: 55% v okrajni kmetijski sklad, 45% pa v občinske kmetijske sklade. Posamezniki, katerim leži na osnovna sredstva marsikje večji del leta doma neizrabljena, naj bi ob novih obveznostih razmislili o rentabilnosti teh strojev.

Kar posekal bi tisto trile

Marsikdo se je razburil, ko je bral pred tedni, da bo treba plačati zdaj od vsake samorodnice trite (hibrida, šmarnice) po 3 dinarje, kasneje pa po 5 dinarjev in prenekatere doljenjski kmet je dejal sosedu tako kot smo zapisali v naslovu. Kakor vedno, nam tudi ta jeza in prenegla sodba nič ne koristita. Treba je pogledati globlje in bolj gospodarsko, če se hočemo pametno pomeniti o našem vinogradništvu, ki je in ostane ena izmed osnovnih panog dolenjskega kmetovalca.

Res je zadnje čase vprašanje hibridnih trit stopilo pred nas v vsej svoji ostrini. Htremo, kot smo si to predstavljali pred leti, ko naš vinjski trg še ni bil nasičen z vini.

Šmarnice iz Podgorja so kupovali tako kakor bizelski razlingi! Je dejal na nedavni okrajni konferenci dr. Julije Saje iz Sentjurja med smehom vseh delegatov; pa je skrite precej

bridke resnice v tej kratki ugotovitvi! Dolenjski kmet je le lahko prodal vse, kar je le dihalo po vinu. Ugodne razmere na trgu pa ga niso navajale na obnovo vinogradništva in uvažanje blagih trit. Nasprotno, prav zadnja leta smo zasadili največ šmarnice, tako da predstavljajo danes samorodnice že 88% vseh vinogradniških površin v okraju! Zato imamo danes okoli 200 vagonov neprodane vina v kletih, od teh pa jih je za trg sposobnih le kakšnih 60. Nizka gradacija se zdaj čedalje bolj tepe s kakovostjo, ki jo terja trg od prodajalca!

In zdaj naj bi bil grešni korzel za vso nasečnost na vinjskem trgu — novi davki na hibridne trite! V teh 3 dinarjih hočejo posamezniki videti glavnega krivca za »propadanje vinogradništva«, nočejo pa nič vedeti in slišati o nujno potrebni načrtni obnovi naših vinogradov. O tem smo že v zadnji številki našega lista obširneje pisali in bomo še; kmet pa mora vedeti, da hoče družba z novo takso na samorodnice in z ostalimi sredstvi, ki jih bo prispevala iz skupnih fondov, rešiti naše vinogradništvo, ki je zares v izredno hudi krizi. Obnova vinogradništva pa ni stvar, ki bi stala nekaj milijonov dinarjev. Potrebna bodo zelo visoka investicijska sredstva za načrtno obnovo, h katerim bo tudi kmet prispeval svoj delež.

Takse bodo v celoti urejene prek občinskih in okrajnih skladov za pospeševanje kmetijstva nazaj na vas. Kako, o tem bomo pisali prihodnjič. Zdaj priložimo le še, da gre vse to v korist vseh naprednih kmetov, ki si že leta prizadevajo, da bi dvignili raven našega kmetijstva. Zakon bo zdaj samo priložil del tistih kmetov, ki še

vedno mislijo in delajo po staremu, da se bodo vendarle zavdali, da z zastarelimi delovnimi načini, ki so veljali 80 ali celo 100 let nazaj, danes ne moremo dohajati razvitejših dežel in pokrajin.

Tako za hibridne vinograde bo zbranih letos v okraju približno 21 in pol milijona dinarjev, razdeljena pa bodo: 55 odst. v okrajni kmetijski sklad, 45 odst. pa v občinske kmetijske sklade. (Konec prihodnjič)

Dva požara zaradi neprevidnosti

4. aprila je ogenj do tal upepelil hišo in gospodarsko poslopje iz Dragutina in Tanče gore služnjak, ki je bil zaposlen pri kakem drugem požaru, Črnomeljski pa so svojo brigadno vodo na gradbišču, ko vendar člen 15 Zakona o PGD poudarja, da se smejo brigadne in gasilske prevoznice sredstva uporabljati le v gasilске namene?

Gospodar Butala ima škode 1.200.000, zavarovalnica pa ni bila. 2. marca je pogorela Janezu Kolencu iz Dol. Dola pri Škocjanu šupa. Gospodar je v njej kuhinjske in zvečer, ko je prenehali, je naložil na peč drva, da se mu bodo posušila za naslednji dan. Ponoči so se drva vnela, ker v peči ni pogasil ognja. Požar je opazil šele, ko je šupa pogorela malone do tal. K sreči je bil na srehah ostalih poslopij še sneg, ki jih je obvaroval pred vročino in ognjotki. Gospodar ima škode 80 tisoč dinarjev.

A. S.

Dopisujte
v Dolenjski list

BREZDNO v ŽABJEU

Ivu Pirkovič:

Ni pa izpričano, ali je bil, kakor nekateri trde, pri umoru navzoč, ali pa je prišel v Zabjeko tisti dan morda pozneje. Vodil jih je Murgelj, ki jih je sredi poti zapustil in spremljal ubiteltico Borsetovo v mesto. Mihevc in organist pa sta šla z bogoslužni prav do samotne cerkvice sv. Roka pri Smihelu. V mesto se je vrnil Mihevc šele drugi dan, v torek, z novico, da so partizani medtem prišli župnika Komljanca. Ze zvečer so ga našli v župnišči sredi letakov in s svečnimi žepniki govora z večernega sestanka.

V Novem mestu se je zatekel Jože Murgelj k Mihevcu in ostal pod njegovo streho tri ali morda štiri mesece, po nekem viru celo deset, nato pa se skrivati kakor je sam dejal, pri Mariji Kapšev. Ni imel organistovega poguma prijeti pri belih za orožje. V varnejših dnevih se je tiho prišel domov na Daljnji vrh in se vračal prenočevati v mesto. Ko so bežali Lahi iz dežele in je domovino pustošil Nemec, je Murgelj tičal doma, zakopan v mrvi, potem pa se v mestu vdinjal domobranci poltiji. To pa je že novo poglavlje iz življenja prevaranega človeka. Umorjene partizane sta našla v Zabjeku kmet Franc Potocar iz Potočne vasi in Alojz Turk iz Prečne in povedala o tem partizanom v Trški gori. Trupla so ležala v brezdnu, zametana z drčjem. Partizani so jima naročili,

nač pogledata, ali so žrtve postreljene ali poklane. Vrnila sta se k prepadu, zavoljo prehudega smrada pa tega nista mogla storiti. Videla sta le, da so medtem partizani s Kala, Alojz Somrak, Berusov, Lužarjev in še neke, nametali za trupla nekaj zemlje in na sosednji bukev vrezali tri križe, za vsakega umorjenega enega, da bi se pozneje vedelo za grob, ko se bo vse zarostlo.

V Brezdu sta se bila spustila medtem namreč že tudi kovački vajence Ivan Somrak in njegova sestra Justina, spoznala mrtvega prijatelja Kostjo Illovarja in prinesla novico na Kal.

Somrakovi in Lužarjevi s Kala so pozneje na tisto bukev napisali še, da so morilec župnik Komljanec, Murgelj in organist Rigler. Bukve ni danes več; lastnica gozda, Marija Petričeva, jo je kmalu potem posekala za drva.

Več kot mesec dni pozneje je videl mračni Zabjek nove pogrebe. Električarja Franca Cesarja s Cegelnice, Bruna Jegliča in kolarja Jožeta Sulca iz Prečne so poslali z občine, ker so bila trupla slabo zagrebena. Samotni pogrebci se niso utegnili mnogo ozirati, zakaj delajo so s piskimi maskami in v strahu, ker so bili v bližini Italijani. Videli so le, da je imel eden umorjenih srčno privlačno navzgor, na hrbtu pa mu je zijala rana. Na grob so zasedli tri smerke, ki so se pa posušile.

Franček Saje, ki je bil takrat partizan na Kalu, je po vojni Murgeljevim sorodnikom povedal, da so bila trupla močno »razrezana in razmrcvarjena«.

Pa tudi sam se še spominja, da sem takrat kot jetnik v Novem mestu slišal take govorice.

Minila so leta. Bilo je nekaj mesecev pred koncem vojne, ko so neki dan prišli štiri Č-urhi in mmo Novčakovega doma Brezdniki vojak. Nekdo od njih je ostal in prišel govedinjo kozarec vode. Odšel je se je vprašal:

»Ali ste imeli morda kakega sina pri domobranci?«

»Tega ne, pač pa sem imela sina v partizanih in je padel.« pravi ženska, še ne prav pri petdesetih letih.

»Ali morda veste, kdo ga je ubil?« tiči domobranec naprej v Nežo Novčakovo.

»Take vrste človek, kot si ti,« vrže Novčakova užaljeno neznanca v obraz.

In kako ne bi bila prizadeta? Kmalu potem, ko je zvedela, da nima več sina, je šla z možem Jožetom v Zabjek na sinov grob v brezno in videla na drevesu poleg gomile posmehljivo zapisano: »Tu so trije tovariši pijani — Murgelj Jože.« O, ti farovski vojaki znajo žaliti žive in mrtve. In sedaj bi se ji hotel rogati še ta, ki jo prosi vode?

»Da boste vedeli, vašega sina sta ubila neki Kolenc z Mirne« in Murgelj, sodil pa ga je Murgelj, se opravičuje tudi domobranec Novčakovi. »Murgelj sam se mi je v mestu hvalil,« da je vašemu sinu s puškinnim kopitom stokal skoraj vsa glavo, pa še ni hotel crkniti. Jože Murgelj je največji zločinec in jih ima precej na vesti.« je Rupnikov vojak končal in zgubljeno odidal za svojo četo. Novčakova ni nikoli zvedela njegovega imena.

V Svarunovi četi v Zabjeku sta bila dva brata Kolenc. Anton in Jože očeta Antona in matere Alojzije Golob, s Sela pri Mirni. Anton Kolenc, rudar, je bil rojen 1. 1920, njegov brat Jože pa 1. 1922.

Tudi bivši partizan Stane Pečarič iz Prečne je sodnik delal: »Obtoženec (Jože Murgelj) se je v Novem mestu hvalil, da je sodeloval pri tej ustrelitvi partizana (Ko 230-468). Kar dokazuje, da so se storice o Murgeljevi samohvali res širile in da so jih slišali tudi partizani.« — Jože Murgelj je bil po vojni obsojen na 20 let ječe s prisilnim delom.

Opomba: Vse, ki so opazili v članku pomanjkljivosti in napake, prosim, da mi pošljete popravke na naslov: I. Pirkovič, Ljubljana, Kocenova 7. — I. P.

Od tedna do tedna

Veliko važnih stvari se je zgodilo pretekli teden po svetu. Med Izraelci in Arabci so se spet razvneli hudi spopadi, ki so terjali na desetine žrtve. Francija je prek svojega ministrskega predsednika noviči dala vedeti, da bo ukrenila vse, da bi sedanjo zahodno politiko prilagodili novim pogojem in razmeram, ki zahtevajo ukrepe v smislu mirolnih evropske konsistence med državami. Islandija, država na severu Evrope, je sporočila, da bo sleč še nadalje ostala članica Atlantskega pakta, da pa ne želi več videti ameriških vojakov na svojem ozemlju. Pozornost so vzbujali tudi dogodki in izjave v zvezi z bližnjim obiskom sovjetskih državnikov v Bulganinu in Hruščeva v Veliki Britaniji, kamor bosta prišla 18. aprila.

Vendar se bomo tokrat v tem našem pregledu ukvarjali z nekim drugim problemom svetovnega pomena — z razorožitvijo.

V Londonu namreč že tri tedne zaseda tako imenovani ožji odbor razorožitvene komisije OZN, katerega članice so Sovjetska zveza, ZDA, Velika Britanija, Francija in Kanada. V tem odboru petih držav imajo glavno besedo štiri velesile (Kanada ima bolj vlogo statista), dosedanje delo pa je se sukalo okrog treh načrtov — ameriškega, sovjetskega in britansko-francoskega. Ogledimo si, kaj ti načrti vsebujejo, kaj velesile predlagajo kot rešilno pot, da bi problem razorožitve spravili iz slepe ulice, v kateri tiči že več let.

ZDA dajejo prednost nadzorstvu nad razorožitvijo. To naj bi dosegli z opazovanjem iz zraka, kot to predlaga Eisenhower, temu pa bi na ključnih strateških točkah pridružili kopensko nadzorstvo, kot je to predlagal Bulganin. Če bi ostale države to sprejele, bi zmanjšali število ljudi pod orožjem v ZDA in SZ na dva in pol milijona vojakov. Temu primerno bi zmanjšali tudi količine orožja — razen atomskega.

Sovjetska zveza pa sodi, da je prvenstvenega pomena sporazum o zmanjšanju tako imenovane konvencionalne oborožitve, se pravi navadnega orožja, pa tudi atomskega in vodkovnega, ki bi ga kasneje uničili. ZDA in SZ naj bi imele po 2,5 milijona vojakov, Velika Britanija in Francija pa po 650.000. Po sklenitvi takšnega sporazuma bi se lotili nadzorstva, toda samo kopenskega, kot ga predlaga Bulganin.

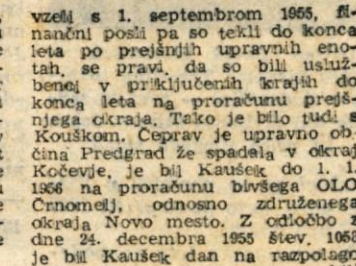
Načrt Velike Britanije in Francije se glasi v bistvu takole: Najprej se je treba odrediti uporabi jedrskega orožja razen v primeru obrambe. Oboroževanje in vojaški izdatki bi za zdaj ostali nespremenjeni. Nato bi uveljavili nadzorstvo v smislu Bulganinovih in Eisenhowerjevih predlogov. Potem bi sklicali širo mednarodno konferenco, ki bi odločila, kako bodo znižali oborožitve vseh držav razen petih veliki. Naposled bi pet velesil zmanjšalo splošno oborožitve in pripravilo omejitve jedrskega oboroževanja ter nadzorstvo nad le-tim.

Poudariti pa je treba, da so bile to izhodiščne točke, da pa sta kasneje, med delom, zlasti ameriška in sovjetska delegacija sprožili nekatere dopolnilne predloge, ki pa so preobširni, da bi jih mogli tu na kratko očitati.

Pač pa je treba na koncu tega našega pregleda prve polovice zasedanja ožjega odbora razorožitvene komisije OZN opozoriti še na predlog francoskega delegata Julesa Mocha, ki je predložil načrt, kako bi pospešili delo tega odbora. Po tem načrtu naj bi združili tiste predloge iz treh zgoraj omenjenih načrtov, glede katerih so se že sporazumeli ali pa so razlike malne, posebej pa naj bi se izvršili predlogi, ki so še vedno kane spotike. Na predlog je nedvomno pozitiven, ker gradi na tem, kar delegacije petih držav na londonskem zasedanju druž, za kasneje pa pušča probleme, ki jih mora čas še somehčati.

Opozorilo škropilcem!

pa je: zaščitna oprema: Dolžnost vseh kmetijskih združenj in gospodarstev, ki skropljenje organizirajo, je, da najno poskrbe za primerno zaščitno obleko skropljenca! Nabaviti je treba zaščitno obleko oziroma haljo (polnilna), dašje gumaste škornje, gumaste okovnice in obrazne ščitnike! Vsa uvedena zaščitna sredstva lahko nabavite po zmerni, povsem dosegljivi ceni preko kmetijskih magazinov pri podjetju "Agrotehniko" v Ljubljani. Seveda je treba škropljenje stalno opozarjati, da se zaščitne opreme zares udi postojujejo, in nadzorovati škropljenje, in se najdi.

občini Predgrad, kamor so bili poslani tudi njegovi dokumenti, in kjer so verjetno še danes. Občina Predgrad nam jih ni vrnila, niti sporočila, da Kauske ne prevzame. Ta dodetilev kadra ni bila samo v skladu s prenehanjem izvrševanja proučanja na tem območju, pač pa tudi v skladu s splošnimi navedbami predloženi OLO Novo mesto je namreč s 1. januarjem prenesel vsvo veterinarsko službo na občino in so torej tudi veterinarski uslužbenci prišli v plačilno sezname občine in razumljivo tudi v breme njenih proračunov.

Taka je torej zadeva. In kdo je kriv, da je človek že četrti mesec brez prejemkov? To je sedaj razprava za pravnike. Po našem bi morala občina Predgrad vrniti dokumente, če ne za prenos, pa vsaj za oblikovanje službenega uslužbenca. Ker pa je Kauske izvrševal svojo službo tudi na območju sedanje občine Cernolej, bi se morali obe občini spopazneti o njegovih nastavitvah, odnosno uredu divji njegovih uslužbenih prejemkov. Čeprav da se mora za celo zadevo pozanimati delovni inšpekcija in jo čimprej razčistiti. Gre za človeka, ki je vrsto let oravnilo naporno in gotovo neprijetno službo, je bil pred upokojitvijo, povrh je bil prejemnik prejšnjih družinskih prejemov.

postavljena vprašanja strokovno
ga dela, pa tudi splošnega, če
prav malce preobširnega progra
ma, se niso ustrašili. Sedaj ved
kaj je njihova pravica, pa tudi
dolžnost, poznajo zakone o d
lovljenem razmerju, poučeni so
tehnični, higienijski in zdravstve
zaščiti. Zelo poljudno, pa temel
to jim je tovariš Stane Pezo
predaval o delavskem samopra
vljanju ter o vlogi družbenih
političnih organizacij, kar je
lo zlasti potrebno za mlade d
lavec, saj bo gotovo marsikdo
od njih izvoljen v organe dela
skega samopraviljanja.

Upravni odbor podjetja je

Upravni odbor podjetja je izdal potrdila o priznanju kvalifikacije, ki so jih tečajniki prejeli po zaključnih besedah tovarniškega direktorja Šmida,

Tako se je številno tečajnikov letosnja zimska sezoni dvignila na 163; vsi so si pridobili višji kvalifikacijski razred, podjetje pa je nove strokovno usposobljene ljudi za svoja delovna mesta.

Tako se je številno tečajnikov letosnji zimski sezoni dvignilo na 163; vsi so si pridobili višji kvalifikacijski razred, podjete nove strokovno usposobljene ljudi za svoja delovna mesta.

Podoba Mirana Jarca

Miran Jarc je tako raznolik v svoji dejavnosti, da ga upravičeno uvrščamo med redke slovenske umetnike, ki so v vsej širini orali literarno tedino. Čeprav ga poznamo predvsem kot pesnika in isatelja, ne kaže pozabiti njegovih dramatskih prizadevanj, bogatih esejev in kritik ter prevodov iz tujih književnosti. Prihodnje leto bo 30 let, odkar je izšla njegova pesniška zbirka — »Človek in noč«, minulo bo 14 let, kar je pot italijanskih krogov, v gozdovih Roga izdihnil Janez Suhi — Miran Jarc — in danes mu postavljamo spomenik, vendar literarna zgodovina še ni izdelala zaokrožene, celovite sode o Miranu Jarču. Težko je izreči zadnjo besedo pri tako pestrem ustvarjalcu, čeprav se živi spomin na pesnika in človeka, a je njegova zapisa beseda raztrošena na vse strani.

Življenjska pot Mirana Jarca je skromna in enostavna. Toda le po zunanji strani. V svoji notranjosti pa je živel bogato, včasih težko duševno življenje. Rodil se je 4. julija 1900 v Črnomlju. Že ob rojstvu je bil tako slaboten, da so vsi mislili, da bo umrl. Vse do pričetka šole je bil srečen doma in med vrstniki. Šole ni maral, tudi gimnazije ne.

Partizan Pavel Kamenšek — danes direktor Tekstilne tovarne v Ajdovščini — tovariš zadnjih dni življenja Mirana Jarca in priča njegove smrti

Jarčevi so se preselili v Višnjo goro, nato pa so prišli 1909 v Novo mesto.

V novomeški leta sovpadajo dogodka, ki so vtisnili osemne poteze v duhovni obraz Mirana Jarca za vse življenje. Vsekokoli je ostal tih in plah, vedno iščoč mislec in poet z vprašujočimi očmi in toplo besedo. Smisel za muzikalnost — z Jakcem sta hotela skomponirati opero — ki jo je dobil še v Višnji gori, je ohranil tudi kasneje in ima svojevrsten odraz v njegovem pesniškem opusu. Od prvih verzov, ko mu je bilo osem let, in literarnih poiskov pri ilegalnem dijaškem listu »Album«, pa do prvih objavljenih del v Ljubljanskem zvonu 1918, se je zavedal, da je pesnik.

Sredi fantovskih sanj in začasnih ustvarjalnih poiskov je njega in njegove vrstnike pretresla svetovna vojna, jim vtisnila svojevrsten pečat in jih prezgodaj zdramila iz mladeniških let. Svetovna vojna je porušila stare ideale in idele ter pustila mlado generacijo brez novih. Mladi so krčevito iskali novih smernic v filozofiji in književnosti. V teh časih je bila Dolenjska in Novo mesto v težkem gospodarskem položaju. Zato so tudi Jarčevi živeli v pomanjkanju. Miranovi sošolci so morali v vojsko. Vse krčevito iskane tovariševe in krizo lastnih duševnih nihanj je opisal kasneje v romanu »Novo mesto«.

Edvin Serko ga je spoznal s teozofijo, ki se je je oklenil tudi kasneje, ko so se Jarčevi 1918 preselili v Ljubljano. Po maturi je vpisal na zagrebški univerzi slavistiko. Sestlanska Jarčeva družina je živel ob skromne kronke penzije. Kasneje je poslušal predavanja na ljubljanski Univerzi. Toda Miran je pustil študij in stopil v službo pri Ljubljanskim kreditni banki. Tako je zavestno ločil službo od svojih interesov. Pesniško zbirko — prvotni naslov je bil »Samotni romar«, v knjižni izdaji pa »Človek in noč« — je lahko izdal šele 1927 v samozaložbi, čeprav jo je imel pripravljeno že po 1920-tem letu. Ko mu je 1926 umrl oče, je vsa skrb za družino padla nanj. Enolično bančno poslovanje ga ni utrjalo. Idejno vsa ta leta ni bil enovit, nihal je od konfesionalnega katolicizma do budizma in teozofije. Po poroki z Zinko Zarnikovo 1934 se je preselil iz Ljubljane na Krstino pri Domžalah. Takrat se je izrekel za socializem. Neposredno življenje med delavci in kmeti je rodilo nova spoznanja. Pesniški odraz njegovih notranjih doživetij v teh letih so »Novembrske pesmi« (1936).

V naslednjih letih je izšel v knjižni izdaji roman »Novo mesto«, skupaj z Božidarjem Jakcem pa sta pripravila popis iz Amerike »Odmeki rdeče zemlje«. Sodeloval je pri obeh vodilnih literarnih listih, pri Ljubljanskem zvonu in Domu in svetu, pisal je

MIRAN JARC:

Elegija

O, posvečena zemlja ta, kjer kri je napojila tla.

Umrl je zvonjen glas, zaman tod išče rojstvo vas.

Pod milim nebom nem postoj. Čuden prevzame te pokoj.

O, srčni vase slani duh, te zemlje — to ti bodi kruh.

In šum gozdov, ki vse vedo, naj poje ti popotnico.

Kam naj se obrnejo noge, poslej — sree ti naj pove.

za Jutro, Slovenca, Slovenski narod, za Naš rod in druge. Že pred drugo svetovno vojno se je preselil v Ljubljano. Poprje se je moral voziti vsak dan v Ljubljano v službo. Navidez mirno je živel vse do razsula Jugoslavije. Potihoma pa je stitil vojni vihar tudi pri nas, skrbel ga je za narodna bodočnost. Leta 1941 je stopil v OF in deloval v trojki skupaj s Prežihom Vorancem in

Pesnik Miran Jarc pri delu (Foto: Božidar Jakac, 1932)

Tonetom Seliškarm. Leto kasneje pa je bil aretiran, takorekdo sredi ustvarjanja. Odpeljati so ga mislili v koncentracijsko taborišče, toda transport so osvobodili partizani. Med partizani si je izbral ime Janez Suhi. Življenje v gozdu mu je dalo nova spoznanja in vero v bodočnost. V ofenzivi na Rog pa je omanj in bil pri Pugledu nad Starim logom ubit Miran Jarc. Suhi, ne da bi dokončal svojo literarno pot. Nihče ne ve povedati, kje je pokopan.

Miran Jarc je prvenstveno pesnik. V »Človeku in noči« se nam razodevajo kot subjektivni ekspresionistični pesnik, ki so se mu misli ujele v svet mikro in makrokosmosa, ko se čuti osamljenega sredi vsega, ujet v večne kroge nerazumljivosti. Ob splošni nezainteresiranosti za pesništvo, je miselno zahtevna zbirka naša priznanje le v ožjem intelektualnem krogu. Pa tudi kritika ni bila enotnih misli. Dejstvo pa bo, da predstavlja »Človek in noč« po svoji doživljenjski in vsebinski stebri ekspresionističnega pesništva pri nas. Očitek, da Jarc ni obvladal forme, je neopravičen, nepravilno je pristopiti k »Človeku in noči« s stilnimi prijemi, ki nimajo nič skupnega z ekspresionizmom. Le tako je mogoče prezreti bogato metaforiko, ki ni sama sebi namen, ter svojevrstno muzikalnost, ki je skladna z vsebino.

»Novembrske pesmi« kažejo vpliv prejšnje zbirke, da si je Jarc tu docela drugačen. Kakor je v prvi zbirki on sam središče premišljevanj, tako je v drugi zbirki premaknil samoopazovanje v kritično spoznanje socialnih razmer v mestu in na kmetih.

Do prečiščenega, realističnega izraza se je dokopal šele v

»Liriki«. Iz verzov čutimo utrip pesnika, ki je zabuzel nad usodo svojega naroda, ki stoji med severom in jugom, med vzhodom in zahodom srednjega vzhoda, med plamenov upepeljenih držav. Erotično doživljanje tudi tu ni osrednje vprašanje.

Vse tri pesniške zbirke so nastale v koraku s časom, v njih se zrcalijo tista bistvena vprašanja, ki zadržajo pesnika, toda vsakokrat drugače.

naš najboljši vojni roman, ta moramo imeti v mislih Jarčev »Novo mesto«, če gre beseda o vojnem romanu iz zaledja. Njegovo zadnje delo »Meščanska Amaconka« je ostal fragment, delo je prekinila okupatorjeva roka.

Prispevki, ki jih je slovenski kulturi donesl Miran Jarc v vezani in nevezani besedi, so tako pomembni, da jih nihče ne more prezreti. Vendar se zdi, da je pesnikovo ime premalo upoštevano. Najlepši spomenik mu bomo postavili, če bo cvetje njegove poezije zaživelo v nas. Prav bo, če bo v doglednem času izšel izbor njegovih del.

Igor Gedrin

Letos vsak dan toliko nafte kot pred vojno vse leto

Letos bo znašala proizvodnja nafte v naši državi predvidoma okoli 325 tisoč ton ali povprečno blizu tisoč ton urove nafte na dan, kolikor je bila pred vojno letna proizvodnja nafte. Več kot 1/4 milijona ton bodo dala letos naftna polja na Hrvaškem, okoli 50 tisoč ton bo dala Lendava, ostalo pa nova naftna polja v Vrhovini.

Domacha proizvodnja nafte krije zdaj več kot tretjino potreb jugoslovanskih rafinerij. Lete bodo predelale letos okoli 800 tisoč ton nafte ali 50 tisoč ton več kot lani.

Jedrska energija za kmetijstvo

Pri Zvezni kmetijski zbornici Jugoslavije bo ustanovljen odbor za uporabo jedrske energije v kmetijstvu.

Lahno kot cvetje — zori je iz viječine
se vsipa na preporno dušo rdečo
mekko jo loži preč tak krvaveč
in duša se zamika v pa-singine.

Besed in smeha rože iz kmine
večele so, dahnilo v noč gorčice,
priplivale svetlobe so, črčeto
v brezbesnost ob tlocelch in davine.

In misel nepokojna je zapala
kot ptica v gnezdu in čimci listi
želja so stihali v tisihi sveti

hipon mi je v minuti tisti
in molka pesem kakor zarja vstala,
k' zdaj nad daljini ozorje sveti

Miran Jarc

Dobru 19. 6. 32

teksta iz kmečkega življenja, ki ga je orisal v »Črni rože« in »Jalovom domu«. Svojestven in idejno bogat je v ekspresivnih črtah, ki so posejane po raznih časopisih in revijah. V »Novem mestu« je postavil trajen spomenik svoji generaciji in mestu, ki ga je ljubil. Kakor je Prežihov »Doberdoba«

4800 meirov vlakna za ene nogavice

Za en par najlon nogavic je potrebno 4.800 metrov tankih vlaken in 2 milijona ubodov na izredno hitrem stroju, ki izdela vsake tri minute en par nogavic.

Šentjernejčani spet igrajo

Po dolgem premoru je oživelo šentjernejško gledališče. Mnogo ljubiteljev dramske umetnosti je v našem kraju in ti so v zadnjem času pogrešali kvalitetnih predstav. Oder je bil v popravilu, mizna zima pa je zavirala delo. Končno smo pa le pričakali. Pod vodstvom direktorja ljudsko-prosvetnega servisa Božidarja Horvata iz Ljubljane je bil oder povsem prenovljen. Montiran je krožni zastor ter najnovejša odrska svetlobna telesa (4 reflektorji in 4 horizontalna kornita). V najkrajšem času bo nameščen tudi horizont.

Medtem ko so oder popravljali, je dramski odsek KUD »Brata Pirkovič« v dveh skupinah študiral kar dve igri: dramo in komedijo. Prva skupina je otvorila prenovljeni oder z dramo francoskega pisatelja Mauricea Rostanda »Vest«. Otvoritevna predstava je bila v soboto 24. marca zvečer, v nedeljo 25. marca pa so igro ponovili ob treh popoldne in ob osem zvečer. Gledalci, ki

so bili pri premieri zelo navdušeni, so s svojo dobro oceno pripomogli, da je bila dvorana oči vseh treh predstav nabito polna. Globoka in lepa vsebina igre, moderno urejen oder, krasna razsvetljava in odlična igra vseh nastopajočih, so prevzeli občinstvo. Mirno so odhajali ljudje iz dvorane pod vrisom novega doživljanja. »To je bilo pa zares lepo!« — »Kaj tako lepega pa že dolgo nisem videl!« — »Toliko nisem pričakoval! Take in podobne pripombe so najboljše priznanje, da so bili ljudje s predstavo zelo zadovoljni. Nekateri so jo šli gledat kar po dvakrat in celo trikrat.

Režiser Slavko Hudoklin je zelo spretno razdelil vloge in vodil režijo. Marcela, mladega Francoza, ki ga muči zavest, da je brez potrebe ubil človeka, je globoko doživljal podal Marjan Modričnik. Pretresljivo je prikazal človeka, ki ga mori teška krivda, kljub temu, da ga vsi, zlasti je cerkev, prepričujejo, da ni ničesar zagrešil. Profesorja Holderlina, ki kot predstavnik »velikega nemstva« živi za »maščevalno poravnano računa« z zmagovalci, je odlično igral Janko Recelj. Vloga njegove žene Luize, ki odklanja vojno kot vse trpeče matere, je bila porverjena Rado Jovanovičevici, ki je v svoji igri prikazala nežno, rahločutno in čutečo mater. Martina Jerelerova je z zanesljivim nastopom in razumevanjem postavila na oder lik Frida, inteligentne in zahtevne potrošnice, kar je posledica slabe mlečnosti krav (krave namreč dajo 90 odstotkov vsega mleka).

Dežele, ki imajo manjše številke mlečne živine, proizvajajo veliko več mleka na prebivalca. Pri nas odpade na 100 prebivalcev 30 krav, v Belgiji 23, v Holandiji 27. Toda Belgija proizvaža letno 450 litrov mleka na prebivalca, Holandija 552, Francija 400, Danska pa celo 1216 litrov.

Prenovljeni oder je omogočil, da se je drama tudi s tehnične strani približala zahtevam sodobnega odrskega uprizorjanja. Režiserjeva zamisel, s katero je prikazal kot privid Hegmanovo

smrt, je bila zelo posrečena in učinkovita.

Celotna uprizoritev zasluži vse priznanje. Zadovalila nas je igra sama, nad njeno idejo pa smo se resno zamislili.

Zelimo še več takih predstav!

Prvi sončni žarki so ogrevali hlad pomladnega jutra. V šmirlu heliki dolini se je tu pa tam vlekle megla, ki pa jo je sonce kmalu pregnalo. Pred menoj je bila velika stavba dijaškega internata, kjer imajo v pritličju dve sobi tudi naši najmlajši. Tu je naš vrtec...

Komaj sem vstopila v igralnico, že so pritegnili mojo pozornost drobni otroški glasovi iz sosednje sobe. Boža in Miček sta danes prva in Božo se mi nekam v zadregi smejala...

»Tovarišica...« v rokah tišči topek prvih zvoncev in obilubila, da jih bo jutri spet prinesel.

Počasi začno prihajati tudi ostali. Vsem se ustavlja pogled na vazi z belim škopom.

»Jaz jih bom tudi prinesel...« so začeli vsi vprek.

»In jaz, tovarišica! Če bom pa zvončke pozabil, bom pa maščice prinesel!« je veselo zatrjeval Mitla. (Drugi dan mi je prinesel topek avnega telesa, ki ga je mamica kupila. Gotovo ni hotel ostati figa-mo).

Tako se je začela pomlad... V veliki svetli sobi, kjer je polno malih točkov in mizic, je ni nič manj kot spodaj ob potoku, kjer se prebujajo prvo cvetice.

Metka je najmlajša. V vrtcu je začela hoditi skoraj slučajno.

Pomlad v našem vrtcu

zdu je gospod ladjó ustavljal... No, to je bil začetek, ki pa ga Marjan ne more pozabiti. Kar naprej pripoveduje in ne dovolji, da bi ga kdo izmed otrok prekinil.

Majdica tišči k sebi črnooka medvedka. Tako gladek, zlat kožušček ima! Toda kmalu bo moral spat, ker bo malica. Za ličnimi mizicami tiho sede otroci — naš kolektiv. Bode je dežurni in malica je hitro razdeljena. Še »dobro teke« in lačni želodčki se bodo kmalu zadovoljili. Na koncu dolge vrste mizic je nekdo začel »Naša četka koraka...«

»Peste, ga opozori Jelka, »pokaži da pojemo! Seveda, pri malici bo tako lepo. Zopet bo Toda Mihec je za trenutek pozabil na to. Nerodno si gladi lička ob rame. Ve pa, da bo kmalu prišel na svoj račun. Po malici bo tako lepo. Zopet bo zvedel nekaj novega.

Opazujem jih. Vsi so zatopljeni v svoje delo. Danes modelirajo. Prvi bodo prekuksili svojo sposobnost s plastilino. Nikogar ni, ki bi si ne upal začeti. Vsi so samozavestni, zapajo vase in vedo, da je za uspeh treba mnogo potrpljenja in volje.

Pripovedujem. Več kot trideset parov radovednih očk se upira vame. Zakaj te, zakaj

ono? Koliko vprašanj se poraja in v glavah malih radovednežev! Nikar ne mislite, da je vedno lahko odgovoriti. O, ne! Toda odgovoriti je treba, odgovoriti za vsako cenol

Marjan ima najrajši pravilice. Ko bo prišel domov, bo sam pripovedoval mami: »Nekdo je živel...« Če se mu kje zatakne, nič zato! Mamica ga bo razumela. Šaj mamica razume vse. In jutri, ko se bo vrnil iz vrtca, jo bo zopet nekaj naučil. »Naša mami že zna tisto Sredi ceste luža, notri pade kuža...« kakšno tiho veselje mu je sijalo z obraza, ko mi je to zaupa.

Lepo je, da imajo stari razumevanje in ne zavirajo svojih otrok, kadar jim ti želijo pripovedovati, kaj znajo.

Kazalec se že pomika proti polni. Kako hitro je minilo dopoldne! Oblačniki. Otroci se hitijo obuvat. Tu je tudi vrtičkar. Vsi vedo, da je dobro biti prvi obut. Mala Metka je pri tepla k meni. »Tovarišica, kaj bomo jutri delali?« Seveda, to je pa skrivnost. No, saj bo kmalu jutri in z njim nova radost. Pred seboj gledam dolgo vrsto malih, radovednih btičij. Vsem kaže z ličec tihá sreča.

V našem vrtcu je pomlad.

MIRAN JARC:

Človek in noč

V megli, temo, ki v njo zapušena pokrajina tone, v nebes pradno molih preplazenih misli oči se pno...

V noč prostrana polja pretajno pojo...

Vse kot okamenelo ždi: orjaško, fantastno nebo — se zdi — da pogoltno pod mano rastočo zemljo...

Sam...

Nad mano, krog mene vsemirje preteče... O, čudnih mož — daljnovidcev v divjih stoletjih misli žareče,

meči sekali so v brezizrazno, sovražno temo...

To ogromno, turbno, tesnobno mrakovje, ki v njem se gubim...

Drhtim

v neznanj slasti, v propasti drhtim, osamelost prestrašna se v duši zgosteva kakor oblakov valovje, ko mi ogromna misel zoreva:

Tudi jaz sem vikan v to zibajočo se, zagonečno vesoljno telo,

ki z zversko naslodo preži na tihih sanj utripe, na vsake želje dihlija, na vsake misli nihalj,

in vem:

od zlih, nevduhlih sil objet

ne morem, ne smem

v nič nazaj...

Kam...

V tem čudnem hlpu — nikogar... sred kaosa sem sam,

sam...

O, zakaj sem se izločil, izločil iz neskončnih temin, zakaj!

(Iz zbirke ČLOVEK IN NOČ, 1927)

Študijska knjižnica v Novem mestu

MIRANU JARCU in DOLENJSKI

Ob zborovanju slovenskih muzicev in konservatorjev, ki bo 14. tega meseca v Novem mestu, se bo študijska knjižnica oddolžila spominu v partizanskih padlega odličnega slovenskega pesnika in pisatelja in našega novomeškega rojaka, čigar ime nosi v svojem naslovu.

V soboto zvečer ob 19. uri bo v veži poslopja študijske knjižnice odkril splošni kip pokojnemu pesniku njegov najbližji prijatelj, akademik in slikar Božidar Jakac. Pri odkritju bo sodeloval pevski zbor prosvetnega društva Dušan Jerob. Potek in vsebine svečanosti bo na ploščad

Gostilničar in film

V vasič Gazenica, na poti iz Zadra v Šibenik, se je reporter zagrebškega časopisa »Vjesnik« začudeno ustavljal pred gostilno, kajti nad vrati je bila plošča s temle napisom: GOSTILNA EN DAN ŽIVLJENJA.

»Kakšno čudno ime ste pa dali svoji gostilni?« je vprašal lastnika.

»Kriv je film,« je odgovoril gostilničar... »Lani sem videl v Zadru mehiški film »En dan življenja«. Ugajalo mi je. Prišel sem domov in sklenil, da izobesim na svoji gostilni te napis, ki naj spominja na mamo Huarnito.« Vsekakor ima ta 58-letni gostilničar napis, ki ga ne b našli zlepa.

»Žrtev« ali nerazumevanje otroškega veselja?

Prejšnji teden so pionirji močnejše nižje gimnazije prijeto presenetili sošolce in starše s pravilno igro O bogatstvu in zdravilnem kamnu, igrico so vztrajno in vneto študirali že nekaj dni. Študirali so s skrbno pozornostjo in v veliki radovednosti. Študirali in vse priprave niso bile lahke, saj je vse to zahtevalo tudi žrtve malih odrskih amaterjev, ki medtem niso smeli opustiti vsakodnevnega šolskega dela. Tudi režiserka je morala žrtvovati marsikateri popoldan, da si je zagotovila uspeh, ki ni izostal. Odigrali so igro živahno, brezhibno in v veliki zadovoljstvo malih gledalcev. Pri nekaterih igralcih smo opazili celo izredno sposobnost za odrske nastope. Skratka, pionirji in režiser so vredni vse pohvale. Tako mislimo vsi, ki smo si igro ogledali.

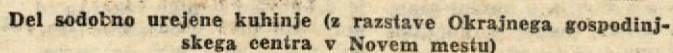
V soboto so pionirji igro ponovili za odrasle. Kako nestrpno in radovedno so pričakovali ure pričetka igre ter hodili kukat skozi odprski zavese, da bi videli, kdo prihaja in koliko gledalcev se bo nabralo. Igra pričetka je prišla — prišel pa je tudi grenak trenutak razočaranja v mladih srehi. V dvorani je bilo medo okrog 50 ljudi. To so bili povedni stari nastopajoči in še nekateri, ki jim je bilo všeč, da so v njihovega udejstvovanja. Pogrešali smo cele vrste ljudi, ki bi jim res lahko zamerali, da si še niso ustvarili drugega odnosa do našega nastopa. Ko pa je očtano, lahko povemo še to, da takega odnosa niso pokazali samo pri tej prireditvi, ampak smo to ugotovili že lani pri Snelglicih. Šolski razstavi itd. Zadnje čase mnogo razmišljamo o odrski igri in o pravilni ravnanju s harmoniko in polnični plačmi. V gostilniških prostorih, drugi pa se spet raje zabavalo po zidanih, kakor da bi moralno podpirati pionirje in mladino na njihovih prireditvah.

Ne gre za očitke, marveč za izboljšanje odnosov. Če bodo naši smokronazarji, ki sicer radi obiskujejo igre, ob teh vrsticah male razmišljali in izboljšali svoj odnos do pionirkega in mladinskega dela, potem smo namenili dosegi.

Danila Rupnik

DOLENJSKI OBVEŠČEVALEC

Anton, kmet, 65 let, iz Gorič
vasi, Bevka roj. Lesar Marija,
užitkarica, 82 let, iz Brež.

Valenčak Marica iz Meniške vasi — dečka, Pegan Slavka iz Trebnjeva — deklco, Grabrtjan Marija z Vel. Sel — deklco, Murm Vera iz Podturna — dečka, Lužar Terezija iz Orešja — deklco, Kaplan Pepca s Pristavice — deklco, Juretič Ana iz Ločne — deklco, Kamin Jožefa iz Gorenje vasi — deklco, Versčaj Marija z Ratez — dečka in deklco, Rozman Neža iz Slovenske vasi — deklco, Simončič Fani iz Trebnja

Oburni in dolgotrajni so; obsega ljudskega odbora Kostavica — Podbočje 13. marca — vojni sta prevažala v sklopu Avtoprometa Brežice, pozneje pa na svojo roko. — mora plačati 1000 dinarjev prečnine, Jože pa 700 dinarjev, prav tako na tudi vsak prispevek.

vasi – dečka, Erjavce Antonija iz Dol. Globodola – deklčo, Klepac Erna iz Kočevja – deklčo, Puharčič Trziška iz Dol. Straže – dečka, Vrščak Ana z Mirne – deklčo, Nanger Karolina iz Gradača – dečka, Medved Jožefa iz Mačkova – deklčo, Hrovat Jožefa iz Romanje vasi – deklčo, Količnik iz Rake – deklčo, Mičiček Pavla iz Regerje vasi – dečka.

KRONIKA NESREČ

Pretekli teden so se ponesele štiri in iskali pomoči v novomeški bolnišnici: Jerin Martin, sin uslužbenca z Novega mesta, je doma padel z voza in si posko-

Kostanjevici smo zadnje dni večje število udeležencev nekaj zelo uspešnih pred- tečaja, ki so po predavan- razili da bi se lahko odpravili

Rekomet na Loki
V nedeljo 8. aprila, se bila na

Konec maja: OKRAJNI TELOVADNI NASTOP v Črnomlju

Nobena organizacija ne more organizira naj izlete, taborjenja, krog. Delo vsake komisije je važ-
no in odgovorno od članov komi-

nikov, kjer bodo najboljši nagrajeni. Skoraj definitivno je dogovorjen dvoboj med reprezentanco študentskega kluba in sindikalno reprezentanco Novega mesta. Čeprav imata na razpolago dve dvotlačni ekipi nekateri ekipe pa so imele celo rezerve. Že prva srečanja so pokazala, da sta ekipi OBLO Novo mesto in Pionirji najprejnejši kandidata za sindikalnega prvaka. Na drugi strani pa sta dvotlačni ekipi med ing. Zvezdica in Krizancem (OBLO), ki jo je Krizanec oddal v svojo korist. Dobro igrso so pokazali tudi Pučko (OBLO), Avsee (Motomotom) in Otoki.

Zmago nad najprejnejšim konkurentom Pionirjini 1:5 s 3/2; je ekipa OBLO postala prvak No-

vega mesta. Osvojliva je 10 točk; razlike v sedmih 152. Drugo mesto je osvojil Pionir I s 8 točkami (14:4), trede Pionir II s 6 točkami (9:7), četrti Novoteks s 4 točkami (7:10), peto Gozdna uprava in šesto Motomontaža.

Rezultati dvobojev:

OBOLO: Pionir I 3:2, Pionir II 3:0, Novoteks 3:0, Gozdna uprava 2:0, Motomontaža 3:0; Pionir I : Pionir II 3:0, Novoteks 3:1, Gozdna uprava 3:0, Motomont. 3:0; Pionir II : Novoteks 3:0, Gozdna uprava 3:1, Motomontaža 3:0; Novoteks : Pionir I 3:0, Gozdna uprava 3:0, Motomontaža 3:1; Gozdna uprava proti Motomontaži + 3:0, F. M.

Rokomet na Loki

V nedeljo 8. aprila, je bila na igrišču na Loki zanimiva rokometna tekma med Partizanom in Garonzonom. Tekma se je končala z zmago Partizana z rezultatom 24:19 (10:12).

V prvem polčasu so sicer prevladovali igralci Garonzona, v drugem polčasu pa se je situacija spremenila. Igralci Partizana so bili izredno koherentni in tehnično dobra ekipa. S točnim streljanjem na gol so spremenili rezultat v svojo korist. Najbolje je igral Jože Setina, dobro pa se je izkazal tudi vratar Mafelj.

J. P.

KROS v Novem mestu

Letos so zopet postali popularni krošl TVD »Parizane iz Novega mesta« v tedenski prvi tekmočnici v nedeljo, 15. aprila, ob 10. uri. Start bo na Lokl; proge bodo vodile ob Krki proti postaji. Vabimo mladino, da se tega tekmovalna udeležijo v čimvečji števil!

Prvenstvo kroso za LRS

Na kroso za prvenstvo LRS, ki je bil zadnje nedeljo v Ljubljani, so nastopili tudi atleti z Dolenjske: iz Novega mesta, Kočevja, Črnomla in Semčja. Tekmovalca iz Črnomla in Črnomla so nastopila za društvo Odred iz Ljubljane. Derancje iz Semčja je dosegel pri mladincih tretje mesto. Simonič iz Črnomla peto.

Prahova iz Novega mesta pa deveto mesto. Tudi ostali so v močni konkurenci zasedli dostojna mesta.

J. G.

nično dobra elipsa. S točnim shranjenjem na gol so spremeni-
lizmatizirali v svoje koristi. Najboljše
je izkazati tudi vratar Maferić,
J. P.

KROS v Novem mestu

Letos so zopet postali popularni
krosi TVD »Parizana« iz Novega
mesta bo imel svoj prvi letošnji
kros v nedeljo, 15. aprila, ob 10.
uri. Start bo na Lokci; proge so
vredno, ob Krki proti mestu.
Vabimo mladino, da se tega
tekmovanja udeleži v čimvečji
števili!

Prvenstvo krosa za LRS

Na krosu za prvenstvo LRS, ki
je prvi tečajno teletvo ljubiteljski,
so nastopili tudi atleti z Dolenjske:
iz Novega mesta, Kočevja,
Cromnija in Semiča. Tekmovalci
iz Semiča in Cromnija sta na-
stopila za društvo Odrad iz
Ljubljane. Derganc iz Semiča je
dosegel prvi mladinski tretje mesto.
Simonič iz Cromnija peto,
Prahova iz Novega mesta pa de-
veto mesto. Tudi ostali so v
mojnosti končali zasedi. do-
stojna mesta,
J. G.

Dan pomladi

BO DOLENJSKA MLADINA SLOVESNO PROSLAVILA

Tako so sklenili 22. marca na seji plenuma okrajne zveze prijateljev mladine, kjer so bili tudi zastopniki DPM iz Bele krajine, Suhe krajine, iz Toplice, Mirne peči, Stopič, Trebnjega, Šentrupe, Mokronoga, Podbočja, Kostanjevice, Novega mesta itd. Glavna naloga seje plenuma je bila: sestaviti letni delovni načrt za zdravno razvedrilo, zabavo, primerno vzgojo in izvenšolsko izobraževanje mladine.

Vsi člani so izrazili splošno mnenje, naj bi se naš mladi rod že v šolah tako vzgajal in izobraževal, da bi bil v poznejših letih sposoben sodelovati v vsem našem socialističnem življenju. Da se bo že v šoli lažje usposabljal za to nalogo, mu bomo v izvenšolskem času nudili s v izven šolskem času nudili s pomočjo SZDL in drugih množičnih organizacij tudi tisto, kar ga izven šole, najbolj veseli in zanima.

Smučanje, sankanje, plavanje, taborjenje, nogomet odbojka, šah, izleti, ekskurzije vse to mladega človeka veseli, ker si s tem razvija telesne sile, tekmuje s tovariši in uri spretnosti in sposobnosti. Rad spoznava življenje in delo ljudi v raznih obrtnih in industrijskih obratih, zanimajo ga razni pojavi v naravi, njih zakonitosti; rad potuje po bližnji in daljni okolici, spoznava zgodovinske znamenitosti najrazličnejših časov itd.

Mladina v predšolski dobi je vsa navdušena za pisane igrice, gugalnice, rožice, ptičke; rada se igra, sama izreže, zglaja papir, šiva oblečke, gradi v pes-

kovnikih predore, hiše, vasi, mesta itd.

S čim naj letos vsem tem željam ustrežemo? Pomlad nas kliče v naravo. Na neurejenih otroških igriščih je v sončnih dneh že vse živo. Nekateri otroci so dobili primerno zabavo, mnogo pa jih je, ki ne vedo, kaj bi.

V dneh od 22. do 27. aprila bomo DPM, SZDL, stari in drugi skupno z mladino praznovali dan »Zelene pomladi«. S šolsko mladino bomo organizirali izlete v naravo. Za jutraj nas morajo zadržati budni harmonikašev, petje pionirjev, ponekod pa tudi godbe raznih društev.

Za najmlajše bodo urejena nova igrišča — zelena okrašenja gugalnice in lepo pobarvani vrtiljaki.

Kmalu za tem bomo skrbeli, kako bomo proslavili rojstni dan maršala Tita in kaj mu bomo takrat pisali.

DPM se že sklenila, da bodo skoraj iz vsake šole poklicala pionirje na šahovska tekmovanja. Boljše skupine bodo tekmovale za občinsko prvenstvo, še boljše pa za okrajno, in celo za republiško prvenstvo.

Tudi pionirski pevski zbori bodo letos pokazali, kaj so se naučili. Zelo nas zanima, kateri zbor bo najboljši v vsaki občini, kateri pa najboljši v okraju. To bomo zvedeli 27. maja na okrajnem pionirskem pevskem festivalu v Novem mestu.

Za počitnice imamo še tudi predvideno veselje v toplih sončnih dneh. DPM bodo povsod sodelovali pri odločanju, kdo od pionirjev bo lahko taboril, kdo užival letovanje skupno s pionirji vsega okraja.

Povsod bodo začeli bolj pridno delati pionirski odredi. Pri raznih krožkih jim bodo pomagali starejšini sveti in občinski starejšini sveti, ki jih zdaj ustanavljajo.

Občudovanje sovjetskega letala v Angliji

Da bi skupno z našo policijo poskrbel za varnost visokih državnikov Sovjetske zveze, ki bodo ta mesec uradno obiskali Vel. Britanijo, je odpotoval v London načelnik sovjetske policije Serov. Tja je prispel v raketnem potniškem letalu tipa TU 104, ki dosega hitrost 900 km na uro. Iz Moskve do Londona je rabil: le 3 in pol ure s kratkim postankom v Berlinu. Angleški letalski strokovnjaki trdijo, da je to prekrasno letalo in da so jih tu sovjetski strokovnjaki prehiteli. Britanska policija je prostoročno letala močno zadržala.

Slovenec - pilot se je ponesrečil v Kanadi

V Toronto (Kanada) se je smrtno ponesrečil slovenski pilot Billy Ferderber, star 31 let. Z njim vred so se ubili tudi trije ameriški častniki. Ferderber je bil rojen v Sodevcih pri Starém trgu ob Kolpi, od koder se je odselil z očetom in materjo v Kanado, ko je bil star štiri leta. Zapustil je ženo in otroke očeta, tri brate in sestro.

„Prva dama, Holandije“

Res pristrana in ljubka je Holandija, dežela cvetja, ukrašenja morju in zavarovana z nasipi, polna vernih mlavov in prijetne stare arhitekture. Hiše so nizke, zgrajene iz lahkega materiala in vsaka ima na strehi dvigalo; s tem dvigalom vseh Holandijčanov pohištvo v prvo nadstropje, ker so hodniki preveč tesni.

Agronomi v Haagu so mi dejali, da »holandske skrivnosti« ne bomo odkrili na poljih tulipana in nageljev, ampak v skromnih kmetijskih domovih. V teh časih

majhnih hišah živijo ljudje, ki imajo v vsej Evropi največji pridelek z njiv, njihove krave dajejo največje količine mleka, njihove mlečni izdelki pa sloviijo po vsem svetu.

Obiskali smo najprej kmeta, v čigar hlevu mirno prežvekuje »prva dama Holandije«, kakor so novinarji okrstili kravo, ki je na razstavi odnesla prvo nagrado. Kmet nas je prijazno sprejel in popeljal proti hlevu. Gazil je debelo blato, pred hlevom pa si je nataknil posebne copate in zaprosil tudi nas, da si očistimo čevlje.

Star hlev s sedmimi kravami in »dnevnikom dela« za vsako od njih. Nič posebnega. V »dnevniku« je zapisano koliko je katera stara, njeni starši in potomci, koliko mleka daje in koliko požre.

»Prva dama« ima poseben kot, kar je dobila nagrado, in poseben dnevnik. Toda gostoljubni gospodar niti kravo ni hotel izdati, njejena »jedilnega lista«. Povedal je, da krava daje na leto okrog 9.000 litrov mleka! »Kako jo hranim, ne povem nikomur, najmanj pa novinarjem, kajti to je moja skrivnost«.

Njegovo gospodarstvo ni veliko — 2 ha, večinoma detelje. Tiki hiše pelje vodna cesta — kanal, po katerem vsako jutro križari zadržni čoln in pobira kangle z mlekom. Gospodar nam je na kratko razložil računico svojega gospodarstva: koliko potrebuje za krmo, koliko za veterinarske preglede in nego in koliko

ko dobi za mleko. Ni hotel povedati, koliko je dobil za junca — sina »prve dame«, kasneje sem zvedel, da ga je kupila oplenjena poslasta in plačala zanj 5.500 guldenov — toliko stane nov luksuzni avto.

Nasmejal se je, ko sem ga vprašal, če je član zadruge. Takorekoč vse, kar potrebuje, dobi od zadruge, in vse, kar pride, proda zadruzi. Njegovo gospodarstvo je pravzaprav le majhen obrat v velikem zadrskem stroju, ki ima v Holandiji že staro tradicijo.

(Po »Borbi«)

Med slavnostjo se je podrl most

Ob razglasitvi pakistanske republike se je na mostu čez reko Sohan v mestu Ravalpindi zbralo v svečanem razporeženju okoli 4000 ljudi. Most take obtežitve ni vzdržal in se je podrl. Pri tem je 31 ljudi utonilo, 50 pa je bilo ranjenih.

Italijanski državni proračun

Vlada v Rimu je predložila parlamentu predlog proračuna za leto 1956/57, ki predvideva 2.990 milijard 902 milijona lir izdatkov in 2.671 milijard in 4 milijone dohodkov. Primanjklaj v proračunu bo znašal torej 319 milijard in 899 milijonov lir. Od kod bodo krili primanjklaj, predlog ne pove.

Ivo Pirkovič:

SODBA

Ivo Pirkovič:

Ze prve dni po ustanovitvi Legije smrti so Kranjčevi belogardisti s St. Jošta vdrl v Gracarjev turn pod Gorjanci in je njihov poveljnik v starodavnem gradu razprostil svoje dragocene preproge, ki si jih je bil nabral na Langerjevih Pogonih. Gospodarje so stisnili v tesne kote. Patrulje orožnika Guština so gonile na grad nenehoma nove in nove trume kmetov, ki so jih lovile po poljih in domovih. Poročnik Milan Kranjc se je zaprl s svojim štabom, komandirjem Antonom Perkom, mirnopeškim kaplanom Sinkarjem in šentjernejskim župnikom Cerkovnikom v svoje sobe k sodbi.

Iz vlažnih in mračnih zidov starih onemelih tlačanskih ječ, so straže s puškami kopiti izpehale sedem kmetov, jih na zaprem grajskem dvorišču trdno zvezale z žico in v gozdni grapi blizu gradu pobile s puškami in krampji.

To se je zgodilo v drugi polovici septembra 1942.

Na višjem poveljstvu v Stopičah se je kapetan Janko Debeljak razsrdil; pravico odobal: na smrt ima samo on in ne Kranjc s svojimi kaplani in župniki. Zato je naslednjih sedemnajst prijetih kmetov poročnik Kranjc z zobatim železnim bokserjem v pesti na grajskem dvorišču drugega za drugim zbil na tla, jih komandirju Pavlu Svarunu ukazal zvezati v pare, nanizati na dolg konope, jim natakiniti na vratove zanke in galjote pod močno stražo

Perkovega oddelka poslati v Stopiče. Zadnji v vrsti je bil navezan stari Rorman iz Tomažje vasi. Brez para se je ob palici mukoma pogajal za procenjo, da mu zanjka ne bi zadržala vratu.

V Stopičah je stražar Feliks Potocar — Joco iz Stavče vasi, ki je služil v Debeljakovi telesni straži, jetnike tolažil, naj bodo srečni, da jih bo streljal on, ker je že tako izurjen — sam je dejal »specializiran« — da ubije človeka vedno s prvo kroglo. Goštetu iz Tomažje vasi se je stemnilo pred očmi in se je nezvesten zgrudil, kakor se tega še danes spominja židarski mojster Blaž Sutar iz Stare vasi pri Skočjanu.

V dolfini pod pokopališčem in vasko šolo, v kateri so se utrdili Debeljakovi belogardisti, je drugi dan jetnike čakal mlad duhovnik pri tridesetih letih, da bi jih po kratki in osorni graji izpovedal. Jetniki so kaplana Mlakarja poznali in tudi Mlakar prav dobro nje, svoje farane iz Skočjana.

Kapetan Debeljak je velel sneti kmetom vrv in vsakega zase zvezanega privedi predenj. Obema Rormanoma iz Tomažje vasi, očetu in sinu, je razsodil, da eden od njiju mora umreti in naj se kar sama med seboj pomenita, kateri. Oče in sin pa sta sodbiku odgovorila: »Kamor bo šel eden, bo šel drugi«.

Razjarjeni komandant je pretil, da bo vse postrelil. Kmetje so trepetali. Vmešal se je poročnik Sabič, Srb po rodu in orožnik po poklicu, in zaskrbljeno ugovarjal, kaj bodo dejali ljudje. »Narod našega početja ne bo odobraval«, je opominjal togolnega Debeljaka.

»Ti si baba!« zavrne poveljnik nejevoljno svojega komandirja. »Imejmo srce, gospod komandant,« neugumno prosi orožnik dalje z roko na prsih, da bi ga nil okratneža. Jetnikov se je polasčala nemir.

Kapetan Debeljak se je za hip zamislil in zopet vzrotil: »Nekoga pa moramo ubiti«. Poklical je mladega fanta Francja Jarkoviča iz vrste, mu zastavil nekaj vprašanj in razsodil:

»Ta gre v St. Jošt.« Tam je namreč čakala velika jama, umrjena za šestnajst trupel. Ze pred sodbom so jo bili izkopali pri velikem godnem groblju, kamor je bil že od maha zagrebali skrivaj pomorjene žrtve Kranjčev »Štajerski bataljon«.

Sodba je bila končana. Janko Debeljak je odšel. Kaplan Mlakar si je nataknil štolo, potegnil Jarkoviča k sebi in ga začel izpovedovati. Joco in Laco iz Debeljakove telesne straže sta nestrpnost silila, naj z izpovedovanjem hitro končata, zakaj bliža se noč in ni časa. Do St. Jošta ni tako blizu.

Na robu velike jame sta Joco in Laco še živlega Jarkoviča slekla in sezula. Za oblačila je bilo hudo in Italijani so pri belih z vsem prav umazano skoparili.

Nove arheološke najdbe v Novem mestu

Pred nekaj dnevi so na Klemenčevcih na Marofu (v Koloniji) odkrili veliko keramično posodo (žaro), v kateri je bilo razen pokojnikovega pepela tudi več raznih stvari: bronasta zapetnica, sestavljena iz več obročk, nekaj komadov uteži za statve in preslico, velika bronasta ovratnica, več železnih obročk in ipea bronasta zaponka. Zato je izredno velika, saj je visoka skoraj 70 cm. Na žaro je bila povezana klet pokrov druga posoda, ki je imela obliko skleda. Zunanja površina posod je izglajena in grafitirana. Posebno nam vzbujala pozornost zelo redka več člena zapetnica, pri kateri so obročki s presegajočimi konci povezani med seboj z železno žico. Ta tip zapetnice nosi na sebi vse značilnosti zgodnejših faz hallstattskega kulturnega kroga starejše železne dobe.

Za točnejšo časovno opredelitev tega žarnega pokopa se lahko s precejšnjo zanesljivostjo

oslonimo na bronasto zaponko, ki spada v vrsto zaponko-ti-bul naocalark. Pričuči primerek fibule naocalark poznamo že v tako imenovani Hallstatt B stopnji t. j. v VIII. stoletju pred našim štetjem. Zaradi večkratne uporabe železa, bo treba časovno mero nekoliko znižati in jo postaviti v zgodnjo Hallstatt C stopnjo. Pomen te najdbe je večkratno: predvsem dopolnjuje zelo pomanjkljivo podobo zgodnjega Hallstatta Dolenjske, omajala je trditve o obstoju naocalark samo na Stajerskem in dopolnila predgodovinskih kil kapiteljskega Marofa.

Mogoče je ta zadnja moment, ki osvetljuje eno izmed obdobj najstarejše zgodovine Novega mesta, oziroma Kapiteljskega Marofa, za nas tudi najvažnejši. Če najdbi, o kateri sedaj govorimo, pristajemo vse dosedanje najdbe in najdišča na Kapiteljskem Marofu, dobimo zelo pisano arheološko-topografsko sliko: Na južnem in jugozahodnem vznožju marofskega grebena se vrste rimska grobišča, ki pričajo o obstoju neke samostojne imenice rimske provincijalne keramične obrti in načina po kopa v Novem mestu. Na terasi za Kolonijo in na pobočju do Klemenčiča je med ostalim tudi z našo najdbo opravičena predpostavka o obstoju zgodnje železodobne nekropole žar. Fino oblikovana in še lepše izdelana keramika mlajšega Hallstatta je bila najdena na zahodnem pobočju Marofa, v temeljih stanovanjske hiše Pionirja in Novoteksa. Na terasi na vrhu Marofa počivajo keltski bojev-

niki. Stevilna izrazito keltsko-latenska keramika, sulične oči in ščiti, odkopani pred dvema leti o tem dovolj zgovorno pričajo.

V teku celga prvega tisočletja pred novim štetjem in oba isločeta po njem: Iliri, Kelti, Rimljani, prvi naseljeni Slovani in paši ljudje danes, so v okoliščini Kapiteljskega Marofa postavljali svoje domove in grobišča. Nadvse ugodna lega marofskega grebena je bila vedno zaželena prebivališča živih in mrtvih.

V. Šibar

»UTOPLJENEC« na topliških deskah

18. marca je KUD »Maks Henigman« v Toplici uprizorilo veseliloigro v treh dejanjih »Utopljenec«. Dvorana je bila nabito polna. Nastopili so večinoma samo mladinci.

Igra je bila zadovoljivo podana. Gledalci so se nasmejali in vneto prisostvovali dosodkom na odru. Glavno vlogo Stefana je zelo dobro podal Tone Striša; v ne katerih prizorih je sicer nekoliko popustil, najbolj pa je bil v drugem dejanju. Težko vlogo Jaka Smole je dobro odigral Brane Matkovič, če upoštevamo, da je še mlad igralec in nima izkušenj. Buča — Janez Fabjan je bila ena najboljših vlog; igralec — čeprav mladi, je odlično prikazal lik starega Buče. Posebej ga moramo pohvaliti zato, ker je hodil k vaju in igral do odhoda k vojakom in tako rekoč »vzdržal do kraja«. Katerica — Anica Kapševa je lepo zaigrala, vendar se ji poznalo, da nima odrskih izkušenj, časopis pa se bo lahko razvil v dobro igralko, če bo tekst izgovarjala počasneje. Dokaž tečajno vlogo Vodetove je zelo dobro podala Jelka Krusičeva. V večkrat-

nim nastopom na odru bo lahko postala dobra karakturna igralka. Natarja je zadovoljivo zaigral Nace Osana. Stifter — Zalek, Rož — Kaps in Senica — Bučar (Stefanovi prijatelji) so kot celota ustrezali, kot posamezniki pa so se izgubljali, ker se niso dovolj naučili besedila. Ostali: Jože Peršina — Anton, Anica Peršina — Mleka, Drago Jakša — sluga, Muška Franc — hlapec so bili svojimi vlogam kos.

Režirja je tov. Teodora Bajčeva, kateri se pozna, da ima precej tovrstnih izkušenj in potrpljenja, ker je bila igra kljub raznim težavam uprizorjena v manj kot dveh mesecih. Njej gre največ zasluga za uspeh. Sceno in odzve dela sta pripravila Franc Segedin in Branko Matkovič. Scena je bila kljub skromnim sredstvom kar zadovoljiva. Oder je osvetljeval Franc Segedin, ma skrinjala je Marija Segedinova, suflirala pa Manika Černotova.

Tudi z mladimi močmi se da veliko narediti; če imajo voljo, uspeh ne izostane. Želimo, da bi čimprej zopet videli kakšno igrano našem odru.

V SAMOTAH PRAGOZDA

Priredil in marisal Saša Dobrila

19.

Vilče je s težkim kamnom nasekal nalomljene jesenove veje v trske. Rok pa je s potoka prinesel veliko kepo sive glin. Vanjo je zavil ribo, napravil na obeh koncih luknjico in položil kepo v pepel. Vse skupaj je prekril z debelo plastjo žarečega oglja in naložil drva.

20.

Zdaj sta imela čas, da sta pregledala uto, ki sta jo prejšnji večer postavila. Prostor je bil navzlic naglici dobro izbran in tudi delo se jima je posrečilo. Streha in stene so bile močne, vedela pa sta, da jo bosta uporabljala dalj časa. Zato sta suhe veje zamenjala z zelenimi mladikami.

21.

Ko sta popravila uto, je Vilče v bližnjem grmu odločil palico. Z ostrim kremenom jo je olupil in obdelal, da je bila gladka in bela. Na enem koncu je napravil ostro zarez. Rok ga je začudeno opazoval. »Zakaj boš pa imel palico? Mar se bova pretepala z njo?« je vprašal.

22.

»Ne boj se, Rok, nič se ne bova pretepala s tole palico. Pač pa bo to naš koledar. Za vsak dan, ki ga bova prebila v gozdu, napravim eno zarezo. In ko bo vseh zarezk skupaj trideset, se boma spet lahko vrnila v St. Paul in Dvogan bo moral postaviti tabornikom kočlo!«

23.

Rok je pogledal, kako se peče riba. Z debelo palico je zavallil ostrdelo kepo glinje in ognja in jo na kamnu razbil. Pečena riba je lepo cela ležala pred njima. Rok jo je očistil drobovja in luskin, da je ostalo samo lepo belo, prijetno dišeče meso.

24.

Začela sta jesti ko dva lačna volkova. Čez četrt ure ni ostalo od precej težke postreže nič drugega kot koščice. Najdaljše in najostreje je Rok skrbno izbral, da mu bodo pozneje za šivanje. Vilče je pripomnil, da je šele zdaj prav lačen in bi šele začel jesti. »Jaz tudi,« je dejal Rok.

ZADNJI KRIK MODE:

sončna očala iz slame! Ognjeni pogledi so skriti za mrežo. Napovedano je zelo vroče poletje...

OKROGLE

ČE...
»Joj, krasota, če bi mogel menjati tisočaki...«
»To pa res ni težko — v prvi trafiki ti ga razmenjajo.«
»Vem, ampak tisočaka nimam...«

POSLEDICA DOBREGA VEDENJA

»Torej blaginjske ste in bi radi službo. Zakaj so vas odpustili iz dosedanje službe?«
»Samo zaradi dobrega vedenja.«

»Kaj zaradi dobrega vedenja?«
»Svečda — 18 mesecev prej so me spustili iz zapore.«

Zakaj »prvi aprila«

Prvoaprilske šale in poretgavščine so znane po vsem svetu, stare so pa okrog 400 let. Do leta 1564 se je novo leto začelo 1. aprila. To leto je pa kralj Karl IX. izdal odlok, naj se poslej novo leto začne s prvim januarjem. To spremembo koledarja so hitro osvojili povsod, bili pa so tudi vztrajni nasprotniki, ki so začeli leta še vedno slaviti 1. aprila. Te »apriljarje« so ostali začeli zasmehovati zaradi njihove trme, in so jih z raznimi darili in potegavščinami vsakega prvega aprila spominjali na njihovo čudno koledarsko vztrajnost. Ta vesel običaj se je tako udomačil, da še danes zbijamo šale na račun prvega aprila.

ČE JE MLADOST V NAPOTO
»Res, tovariši: mladinec lvo je najboljši delavec v podjetju. Ampak kako vraga naj ga izvolimo v delavski svet, ko je premlad...«

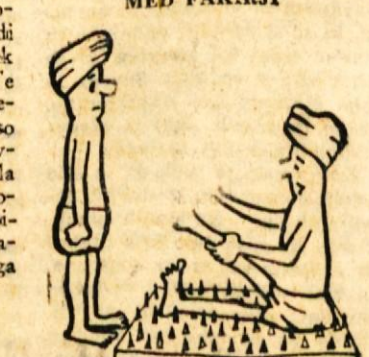
ZALOSTEN POMENIK NA ONEM SVETU

Berija: »O, Veliki Stalin, dolžjo naju, da sva na svetov storila mnogo napak...«
Stalin: »Več, Berija, kaj je bila najina največja napaka: da nista organizirala še ene čistke...«

ISTI METER — DVOJNA MERA

»Poglej, Tona, le poglej tole babo: njen mož je zaprt, ker je v tovarni nekaj ukradel!«
»Pa, Spela, poglej nistole elegantno damo... O dober dan, milostljiva!... Več, Spela, njen mož je obsojen zaradi gospodarskega kriminala.«

MED FAKIRJI

»Bojla se, da imam trn v peti!«

Za vsakega delavca, kmeta, izobraženca knjige Prešernove družbe za leto 1957.